

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Trestné činy proti životu a zdraví spáchané nedbalostním
zaviněním**

Markéta Seidlová

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Markéta SEIDLOVÁ**
Osobní číslo: **R16M0236P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Trestné činy proti životu a zdraví spáchané nedbalostním zaviněním**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Subjektivní stránka trestného činu
3. Historický vývoj nedbalostních trestných činů
4. Skutkové podstaty nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví dle platné právní úpravy
5. Platná právní úprava ve světle judikatury
6. Srovnání s německou právní úpravou
7. Úvahy de lege ferenda
8. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

FENYK, J., ČÍSAŘOVÁ, D., GRÍVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní. 6. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8.
CHMELÍK, J. a kol. *Dopravní nehody. 1. vydání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-211-0.
CHMELÍK, J., NOVOTNÝ, F., STOČESOVÁ, S. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-583-8.
JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání.* Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3.
JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. 4. vydání.* Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-160-1.
KNAPP, V. *Teorie práva. 1 vydání.* Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-028-1.
NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo procesní. 2. vydání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.
ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.
ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRÍVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN R. a kol. *Trestní právo hmotné. 8. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7.
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Eduard Wipplinger**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **11. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 10. srpna 2020

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2021

.....

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu své diplomové práce, kterým byl JUDr. Eduard Wipplinger, za upozornění na stáž na Okresním státním zastupitelství v Tachově, která mi byla cenným přínosem nejen při psaní této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Historický vývoj nedbalostních trestných činů	3
2.1	Zákon č. 117/1852 Sb., o zločinech, přečinech a přestupcích.....	3
2.2	Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon	4
2.3	Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon	5
3	Typové znaky skutkové podstaty trestného činu.....	9
3.1	Subjektivní stránka trestného činu.....	9
3.2	Objekt	12
3.3	Objektivní stránka.....	13
3.4	Subjekt	16
4	Skutkové podstaty nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví dle platné právní úpravy	20
4.1	Usmrcení z nedbalosti	21
4.2	Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti.....	25
4.3	Ublížení na zdraví z nedbalosti	29
4.4	Šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti.....	31
4.5	Ohrožení pohlavní nemocí.....	34
4.6	Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti.....	35
4.7	Obecné ohrožení z nedbalosti.....	37
4.8	Opilství	38
5	Platná právní úprava ve světle judikatury	40
5.1	Důležitá povinnost.....	40
5.2	Hrubé porušení zákona	44
5.3	Těžká újma na zdraví.....	46
5.4	Princip omezené důvěry v dopravě	48
5.5	Postup lege artis.....	51
6	Srovnání s německou právní úpravou.....	54
7	Úvahy de lege ferenda	58

8	Závěr.....	61
9	Das Resümee	63
10	Resumé	64
11	Seznam použité literatury.....	65
11.1	Knižní publikace.....	65
11.2	Právní předpisy	66
11.3	Články v odborných časopisech	67
11.4	Judikatura.....	67
11.5	Internetové zdroje	68
11.6	Ostatní	70

1 Úvod

Ve své diplomové práci nesoucí název *Trestné činy proti životu a zdraví spáchané nedbalostním zaviněním* pojednám o problematice přečinů do této kategorie spadajících, jejich historickému vývoji, judikatuře s nimi související a dále je porovnáám se zahraniční právní úpravou. Cílem práce je vytvořit takový dokument, který svému čtenáři poskytne komplexní, logicky strukturovaný a zároveň ucelený, náhled na danou problematiku.

Tuto problematiku považuji za velmi aktuální a významnou, a proto jsem si ji vybrala jako téma své diplomové práce. Velmi často tyto přečiny souvisí s dopravními nehodami, jejichž počet v posledních letech výrazně stoupá. Policie České republiky například za leden letošního roku šetřila lehce přes sedm tisíc dopravních nehod, při kterých bylo 26 osob usmrceno, 54 osob těžce zraněno a 1 186 lehce zraněno.¹ K výběru tohoto tématu mne navíc inspirovala stáž na Okresním státním zastupitelství v Tachově, kterou jsem absolvovala v létě minulého roku.

S ohledem na ucelenost zahájím svou diplomovou práci zasazením problematiky nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví do jejího historického kontextu. Poté bude následovat kontext v podobě trestněprávní teorie, přesněji typových znaků skutkové podstaty trestného činu. Oproti mému původnímu záměru se však nezaměřím pouze na subjektivní stránku trestného činu, nýbrž i na ostatní typové znaky skutkové podstaty. Toto rozšíření mi dovolí zahrnout více aspektů dané problematiky, čímž výrazně přispěje k lepšímu pochopení trestných činů jako takových.

Po teoretickém vymezení typových znaků skutkových podstat trestných činů následně přejdu k samotným skutkovým podstatám nedbalostních trestných činů směřujících proti životu a zdraví podle platné právní úpravy. Jejich vymezení považuji za naprosto zásadní část této práce. Následně se zaměřím na judikaturu s danou problematikou související, která podrobněji dovysvětlí nezbytné pojmy a

---

¹ Policejní prezidium České republiky, Ředitelství služby dopravní policie. *INFORMACE o nehodovosti na pozemních komunikacích v České republice v lednu 2021*. [online], publikováno dne 5.2.2021, citováno dne 17.2.2021. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx>

celkově umožní se v problematice nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví lépe zorientovat.

V následující části práce porovnáám platnou českou úpravu trestných činů proti životu a zdraví spáchaných nedbalostním zaviněním s odpovídající úpravou našeho sousedního státu, tedy s úpravou Spolkové republiky Německo. Hlavní důvod výběru této země spočívá právě v oné geografické blízkosti, zejména pak s ohledem na polohu Západočeské univerzity v rámci České republiky. Tato skutečnost však souvisí i s dalším důvodem, tj. s výraznou podobností trestněprávních úprav obou států. Účelem je proto zjistit, zda v dané oblasti existuje mezi českou a německou úpravou nějaký významný rozdíl či nikoli.

Závěrem, v kapitole nazvané Úvahy de lege ferenda, vyjádřím svůj názor na to, zda je platná právní úprava nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví taková, jaká by měla být nebo zda by zasluhovala jistých úprav.

2 Historický vývoj nedbalostních trestných činů

Tato kapitola je zaměřena na tři právní předpisy, jež jsou nedílnou součástí vývoje nedbalostních trestných činů v českých zemích a později i v Československu. Jedná se o zákon č. 117/1852 Sb., o zločinech, přečinech a přestupcích, zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon a o zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

2.1 Zákon č. 117/1852 Sb., o zločinech, přečinech a přestupcích

Jak již samotný název této právní úpravy, jež se stala základem rakouského a následně i československého buržoasního trestního práva, napovídá, rozlišovala tehdy nově vedle zločinů a přestupků i přečiny.² Zákonodárce se k přečinům vyjádřil v ustanovení § 238 tohoto zákona nazvaném *Činy protizákonné, i beze zlého úmyslu a bez škody vzešlé, již samy o sobě jsou přečiny nebo přestupky*, kde konkrétně stanoví, že „*již čin, jenž proti záповědi byl vykonán, neb opominutí, jež se stalo proti příkazu, jest přečinem nebo přestupkem, pokud se v zákoně tomto za to prohlašují, ač při tom nebylo ani zlého úmyslu, aniž z toho povstala škoda nebo ublížení*“. Pro spáchání přečinu nebo přestupku podle tohoto zákona tedy nebylo rozhodující, zda vznikla škoda či nikoli a ani to, zda došlo k ublížení nebo ne. Rozhodující naopak bylo to, zda byl porušen příkaz a zároveň zda bylo zákonem výslovně stanoveno, že se jedná o přečin či přestupek.

Přestože zákon o zločinech, přečinech a přestupcích neobsahoval výslovnou úpravu a definici nedbalostní formy zavinění, lze její existenci dovozovat. Důležitým ustanovením v tomto směru je přímo ustanovení § 1 shora uvedeného zákona, neboť toto ustanovení pojednávalo o tzv. *zlém úmyslu*, který se, jak předmětné ustanovení doslova říkalo, „*dává za vinu nejen tehda, když před tím, než se něco před se vzalo nebo opominulo, anebo když se to před se bralo nebo opomíjelo, zlo, jež se zločinem jest spojeno, přímo bylo rozváženo a umíněno; nýbrž i, když z nějakého jiného zlého úmyslu něco bylo před se vzato nebo opominuto, z čeho zlo, které tím povstalo, obyčejně povstává, anebo alespoň snadno povstati může*“ a ustanovení § 2 písm. f) téhož zákona, které zlý úmysl vylučovalo,

---

² VLČEK, E. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3506-4. s. 31.

povstalo-li zlo náhodou nebo z nedbalosti. Následující odstavec však připouštěl, že trestný čin z nedbalosti mohl být podle povahy okolností trestán podle příslušných ustanovení dílu druhého tohoto zákona, konkrétně ustanovení § 335 až 431. Dalším významným vodítkem je § 233, jehož obsahem bylo zjednodušeně řečeno to, že neznalost zákona neomlouvá. K tomuto zákon mimo jiné uváděl, že „*neznalostí trestního zákona tohoto, co se týče obsažených v něm přečinů a přestupků, nikdo nemůže omlouvat*“.

Jak již bylo nastíněno výše mnohé skutkové podstaty v tomto zákoně explicitně nedbalost připouštěly. Jednalo se zejména o § 365 *neopatrnost při prodeji jedu*, § 368 *nedbalost v chování a oddělení jedu* a dále například § 373 *opominutí uschovati nabitou pušku*.

2.2 Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Ačkoli se jednalo o úpravu výrazně ovlivněnou dobou, ve které vznikla, což je patrné již při pohledu na její samotný úvod a na její strukturu, kdy zvláštní část trestního zákona před trestnými činy proti životu a zdraví, jakožto hodnotami, které dnes chráníme na prvním místě, upřednostňovala ochranu republiky, socialistické výstavby, pracujícího lidu a výchovu k socialistickému soužití, z pohledu nedbalostní formy zavinění byl poměrně významný.³ Jako první totiž vedle úmyslného zavinění výslovně upravil i zavinění nedbalostní.⁴ To bylo předmětem § 3 odst. 2 tohoto trestního zákona. Toto ustanovení bylo dále rozděleno na písm. a), jehož obsahem byla nedbalost vědomá, a písm. b), které se věnovalo nedbalosti nevědomé. Významově a prakticky i obsahově tato ustanovení odpovídalo § 16 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“). V trestním zákoně z roku 1950 však absentovala úprava hrubé nedbalosti.

Zvláštní část výše nadepsaného trestního zákona znala celou řadu skutkových podstat trestných činů, jež mohl pachatel naplnit svým nedbalostním jednáním. Proti životu a zdraví člověka, jejichž ochrana byla obsahem až hlavy

---

³ DRAHOTSKÝ, M. *Změna trestního zákona a její dopad na ochranu života a zdraví v České republice*. Praha, 2010. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Vedoucí práce Jiří JELÍNEK. s. 6.

⁴ BICH LIEN, D. *Zavinění v trestním právu*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Vedoucí práce Vladimír PELC. s. 19-20.

šesté daného zákona, směřovaly následující skutkové podstaty: *ublížení na zdraví z nedbalosti* podle § 221, *ublížení na zdraví z nedbalosti*, jehož následkem poškozený utrpí těžkou újmu na zdraví nebo zemře, které je obsahem § 222, a *ohrožení pohlavní nemocí z nedbalosti* podle ustanovení § 225. Obdobně jako současná právní úprava znal trestní zákon z roku 1950 i skutkovou podstatu šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti, resp. řečeno tehdejší terminologií *šíření nakažlivých chorob*, jehož nedbalostní varianta byla předmětem ustanovení § 200. Tato skutková podstata byla, na rozdíl od té současné, zařazena do hlavy čtvrté *trestné činy obecně nebezpečné*, dnes je již součástí dílu 3 *trestné činy ohrožující život nebo zdraví*, který je součástí hlavy I zvláštní části pojednávající o trestných činech proti životu a zdraví.

Tento trestní zákon, výsledek tzv. právnícké dvouletky, který byl Národním shromážděním schválen spolu s dalšími třemi trestněprávními předpisy, tj. spolu se zákonem č. 87/1950 Sb., trestní řád, dále se zákonem č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní a v neposlední řadě i se zákonem č. 89/1950 Sb., trestní řád správní⁵, byl součástí platné právní úpravy pouze po velmi krátkou dobu. Již po jedenácti letech své existence byl nahrazen zákonem č. 140/1961 Sb., trestní zákon.⁶

2.3 Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Předchozí právní úprava, kterou byl zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, chápala pojem *nedbalost* obdobně, jako ta současná. Shodně se oba zákony staví k tomu, že ke spáchání trestného činu je nezbytné, aby pachatel jednal úmyslně, ledaže je výslovně stanoveno, že ke spáchání postačí zavinění z nedbalosti.⁷

Ustanovení § 5 písm. a), b) dříve účinného trestního zákona obsahovalo rozdělení na nedbalost vědomou a nedbalost nevědomou prakticky totožně, jako tomu je v ustanovení § 16 odst. 1 písm. a), b) aktuálně platného a účinného trestního zákoníku. Oba typy nedbalosti spojuje absence vůle pachatele způsobit protiprávní následek. Co je od sebe naopak dělí je složka vědění, kdy v případě, že pachatel

---

⁵ VLČEK, E. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3506-4. s. 48.

⁶ VAŠÍČEK, L. *Nová éra trestního práva hmotného: Starý zákon vs Nový zákon*. *epravo.cz* [online], publikováno dne 31.12.2009, citováno dne 17.2.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-era-trestniho-prava-hmotneho-stary-zakon-vs-novy-zakon-59450.html>.

⁷ § 13 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a § 3 odst. 3 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

jedná z vědomé nedbalosti, ví o tom, že protiprávní následek může způsobit, při jednání v nedbalosti nevědomé o možnosti způsobit škodlivý následek neví.⁸

Trestní zákon z roku 1961 však stále ještě, obdobně jako jeho předchůdce, neznal tzv. *hrubou nedbalost*, kterou současná právní úprava vymezuje v ustanovení § 16 odst. 2 a o které bude podrobněji řeč níže. Tehdejší právní teorie ale s pojmem *hrubá nedbalost* pracovala, byť v odlišném významu než dnes. Prof. Knapp ve své publikaci dělí nedbalost právě na *hrubou* a *lehkou*. Hrubou nedbalost přitom, alespoň v jejích hrubých rysech ztotožňuje s nedbalostí vědomou.⁹

Zvláštní část tohoto trestního zákona byla opět uvozena trestnými činy směřujícími proti republice, cizímu státu nebo mezinárodní organizaci. Trestné činy proti životu a zdraví byly, oproti zákonu č. 86/1950 Sb., trestní zákon, přesunuty až do hlavy sedmé. „Odsunuly“ je trestné činy hrubě narušující občanské soužití, které tehdy nově tvořily hlavu pátou zvláštní části trestního zákona. Co se jednotlivých skutkových podstat nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví člověka týče, znal tento trestní zákon skutkovou podstatu *ublížení na zdraví z nedbalosti*, jež byla předmětem ustanovení § 223. Dále do této kategorie spadala ustanovení § 224, jež se současně věnovalo *těžké újmě na zdraví z nedbalosti* a také *smrti*, § 226 týkající se *ohrožování pohlavní nemocí*, jež bylo ustanovením společným pro úmyslné i nedbalostní zavinění, a v neposlední řadě i § 190 *šíření nakažlivé choroby z nedbalosti* a § 194 *ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými potřebami z nedbalosti*, byť byla obě ustanovení zařazena do hlavy čtvrté trestního zákoníku z roku 1961 nesoucí název *trestné činy obecně nebezpečné*.

Ustanovení § 223 trestního zákona z roku 1961 pojednávající o ublížení na zdraví z nedbalosti se oproti trestnímu zákonu z roku 1950 skládalo pouze z jednoho odstavce, který zněl: „*Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*“ a který obsahově odpovídal odst. 2 § 221 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon. I co do délky trestu odnětí svobody, který bylo možné

---

⁸ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 217-218.

⁹ KNAPP, V. *Teorie práva. 1 vydání*. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-028-1. s. 202.

za spáchání tohoto přečinu uložit, jsou tato ustanovení v souladu. V trestním zákoně z roku 1961 však zcela absentovala alternativa ustanovení § 221 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, tedy: „*Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na tři měsíce.*“ Na tuto absenci navazuje i v současné době platný a účinný trestní zákoník, který naopak přidává ještě další alternativu. O tom však podrobněji přímo v kapitole pojednávající o této skutkové podstatě.

Dalším „nedbalostním ustanovením“ směřujícím proti životu a zdraví člověka, které trestní zákon z roku 1961 obsahoval, bylo ustanovení § 224 pojednávající o způsobená těžké újmy na zdraví či smrti z nedbalosti. Toto se skládalo ze tří odstavců, první z nich obsahoval skutkovou podstatu základní, která zněla: „*Kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*“ Předmětem následujících dvou odstavců byly skutkové podstaty kvalifikované, které počítaly s porušením důležité povinnosti plynoucí ze zaměstnání, povolání, postavení, funkce nebo ze zákona, anebo s těžkým ublížením na zdraví nebo smrti více osob zároveň z důvodu hrubého porušení předpisů chránících životní prostředí, předpisů týkajících se bezpečnosti práce, dopravy nebo hygienických předpisů. Zatímco si trestní zákon z roku 1961 vystačil s jediným ustanovením pro způsobení těžké újmy i smrti, současný trestní zákoník je rozděлил do dvou různých ustanovení. Obsahově tedy toto jediné ustanovení § 224 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, odpovídalo dnešním dvěma skutkovým podstatám *usmrcení z nedbalosti* podle § 143 trestního zákoníku a *těžké ublížení na zdraví z nedbalosti* podle § 147 téhož zákona.

Obdobně jako současná právní úprava znal i trestní zákon z roku 1961 skutkovou podstatu *ohrožování pohlavní nemocí*, konkrétně upravenou v § 226. Předchozí právní úprava byla k pachatelům tohoto přečinu méně přísná než ta současná. Zatímco mezi 1. lednem 1962 a 1. lednem roku 2010, tj. po dobu účinnosti trestního zákona z roku 1961, hrozil pachateli za nedbalostní ohrožení pohlavní nemocí trest odnětí svobody v trvání až šesti měsíců, dnes je délka trestu odnětí svobody stanovena § 155 dvojnásobná, tedy až jeden rok.

Obsahem hlavy čtvrté zvláštní části trestního zákona z roku 1961, přesněji ustanovení § 190, i nadále, v porovnání s trestním zákonem z roku 1950, zůstává skutková podstata *šíření nakažlivé choroby z nedbalosti*, jež je dnes součástí hlavy I, tj. trestných činů proti životu a zdraví. Oproti trestnímu zákonu z roku 1950 však

došlo k navýšení horní hranice trestu odnětí svobody z šesti měsíců až na jeden rok a výslovně byl uveden i trest peněžitý. Za zmínku, leč stručnou, neboť není předmětem této diplomové práce, stojí i to, že oproti trestnímu zákonu z roku 1950 bylo možné z nedbalosti způsobit i šíření nakažlivé choroby domácích nebo jiných hospodářsky důležitých zvířat a dále také choroby nebo škůdce užitkových rostlin.

Hlava čtvrtá dále obsahuje i nedbalostní variantu trestného činu *ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými potřebami*, jež je konkrétně vymezena v § 194 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Na první pohled se v porovnání se současnou právní úpravou jedná o ustanovení výrazně stručnější. Skládá se pouze z jediného odstavce, neobsahuje tedy varianty přísněji trestné jako je tomu v § 157 trestního zákoníku. Základní skutková podstata však zůstává v jádru stejná. Klíčové je, že pachatel má danou potravinu na prodej nebo ji za tímto účelem vyrobí či opatří. K těmto pojmům se podrobněji vyjadřuje kapitola 4.6 této diplomové práce. V základní skutkové podstatě zůstává stejná i délka trestu odnětí svobody, který pachateli za spáchání tohoto přečinu hrozí, a činí až šest měsíců. Drobně se tato ustanovení liší v trestech alternativních. Trestní zákon z roku 1961 výslovně uvádí, že lze alternativně uložit trest peněžitý nebo trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Současná právní úprava již peněžitý trest v ustanovení § 157 odst. 1 neuvádí, stále však počítá s možností propadnutí věci, ke které navíc přidává trest v podobě zákazu činnosti.

3 Typové znaky skutkové podstaty trestného činu

Skutková podstata trestného činu je mimo jiné určena jejími typovými znaky, kterými jsou *objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka a protiprávnost*.¹⁰ Jedná se zároveň o znaky obligatorní, tedy takové, které jsou k naplnění dané skutkové podstaty vždy nezbytné. Pomocí těchto znaků je možné od sebe odlišit jednotlivé druhy trestných činů navzájem.

Dříve než se na *objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku* podíváme podrobněji, pro úplnost uvedme, že trestněprávní teorie zná i jiné druhy znaků, které trestné činy vykazují a které se mohou navzájem i prolínat. Jedná se například o znaky formální či znaky fakultativní, přičemž fakultativní znaky se nemusí vyskytovat u všech skutkových podstat trestných činů, avšak vyskytnou-li se, musí být splněny obdobně jako znaky obligatorní. Formálními znaky jsou takové znaky, které jsou přímo uvedeny v zákoně a objevují se jak v jeho zvláštní části v podobě definic jednotlivých trestných činů, tak i v části obecné. Příkladem formálních znaků trestných činů v obecné části trestního zákoníku mohou být formy zavinění, tj. úmysl a nedbalost, jejichž definice jsou obsaženy v ustanoveních § 15 a § 16 trestního zákoníku.¹¹

3.1 Subjektivní stránka trestného činu

Důvod, proč výčet typových znaků začínáme právě *subjektivní stránkou* trestného činu je ten, že z pohledu nedbalostního zavinění trestného činu je tento znak absolutně nejdůležitější, přestože nebo spíše právě proto, že je určena pouze jedním jediným obligatorním znakem – *zaviněním*. Zavinění vyjadřuje psychický neboli také vnitřní stav pachatele ve vztahu k objektu trestného činu, které může mít formu buď úmyslnou nebo formu nedbalostní. V obou případech však platí zásada odpovědnosti za zavinění, jakožto jedna z elementárních zásad trestního práva hmotného, která vyjadřuje nezbytnou existenci zavinění pachatele ve vztahu ke konkrétnímu trestnému činu, čímž zároveň vylučuje odpovědnost objektivní

---

¹⁰ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 102.

¹¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 102-104.

a také odpovědnost kolektivní. Pokud by zavinění pachatele chybělo, nemůže být za daný čin trestně odpovědný.¹²

Obě formy zavinění se dále člení na dvě podkategorie. V případě úmyslu je dělicím kritériem volní zaměřenost pachatele, který buď přímo chce škodlivý následek spáchat, v takovém případě hovoříme o úmyslu přímém, nebo je s případným škodlivým následkem, o kterém věděl, že může nastat, srozuměn a v tomto případě se jedná o úmysl nepřímý neboli také úmysl eventuální. Ono pachatelovo srozumění ale není možné zaměňovat s nedbalostí, kdy zcela chybí pachatelova vůle trestný čin spáchat.¹³

V případě nedbalosti je oním dělicím kritériem pachatelovo vědomí, tedy zda pachatel věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem nebo o této skutečnosti nevěděl, ačkoli o ní, s ohledem na své osobní poměry, vědět měl a mohl. Věděl-li pachatel o možnosti porušení či ohrožení chráněného zájmu, přesto se spoléhal na to, že k ničemu takovému nedojde, jednal ve vědomé nedbalosti, jejíž definice se nachází v ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku. Pachatel, který nevěděl, že svým jednáním může chráněný zájem porušit či ohrozit, tj. pachatel, u něhož neexistovala kvalifikovaná představa o protiprávním následku jeho jednání, jednal v tzv. nevědomé nedbalosti, která je definována v § 16 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku.

Samotná nedbalostní forma zavinění je obecně formou méně závažnější než forma úmyslná, neboť, jak již bylo uvedeno výše, v takovém případě absentuje vůle pachatele daný trestný čin spáchat. Toto tvrzení je promítnuto v ustanovení § 13 odst. 2 trestního zákoníku, které říká, že zákon obecně předvídá úmyslné zavinění, ledaže je výslovně stanoveno, že v konkrétním případě postačí nedbalostní jednání pachatele. Trestní zákoník zná i takové trestné činy, které lze spáchat jak úmyslně, tak z nedbalosti, což je v příslušném ustanovení vyjádřeno slovním spojením „byť i z nedbalosti“.¹⁴

---

¹² JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 202-203.

¹³ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 287-289.

¹⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 126-187.

Jelikož není dána vůle pachatele trestný čin spáchat, nabízí se otázka, jak se od sebe vlastně odlišuje nedbalost a beztrestné nezaviněné jednání. Odpovědí na tuto otázku je tzv. *potřebná míra opatrnosti*, respektive její zachování ve vztahu ke škodlivému následku. Zjednodušeně řečeno, je-li potřebná míra opatrnosti ze strany osoby, potenciálního pachatele, zachována, není tato osoba trestně odpovědná za škodlivý následek, který nastal. Konkrétní situace však musí být posuzována individuálně a je závislá na povinnostech dané osoby, jakožto hledisku objektivním, jejích schopnostech a možnostech trestněprávní následek předvídat, tedy hledisku subjektivním. Kladené nároky by měly být pro všechny v zásadě stejné, existují však skupiny osob, na něž jsou kladeny nároky vyšší, a to například s ohledem na jejich povolání, zejména se v tomto případě jedná o lékaře a lékařky. Mezi osoby, na které jsou kladeny vyšší nároky patří také řidiči, neboť v souvislosti s řízením motorového vozidla existuje vyšší riziko možného porušení či ohrožení zájmů chráněných zákonem než při jiných aktivitách. Povinnosti řidičům totiž plynou nejen z bezpečnostních předpisů, nýbrž také z norem technického charakteru.

Na tomto místě, s ohledem na výše uvedené, je však nezbytné zdůraznit, že objektivní nedodržení potřebné míry opatrnosti nemůže samo o sobě založit trestní odpovědnost pachatele. Současně totiž musí být dána schopnost pachatele předvídat vznik onoho škodlivého následku, který vznikl v příčinné souvislosti s jeho nedbalostním jednáním, jinak není trestně odpovědný.¹⁵ Jako příklad si uveďme řidiče osobního motorového vozidla jedoucího v nočních hodinách dovolenou rychlostí po dálnici, kterému z mostu přímo pod vozidlo skočí sebevrah. Řidič v takovém případě nebude trestně odpovědný, a to ani z nevědomé nedbalosti, neboť nemohl vědět ani předvídat, že něčemu takovému dojde.¹⁶

Současná platná právní úprava, na rozdíl od svých předchůdců, zná také tzv. *hrubou nedbalost*, která je vymezena v ustanovení § 16 odst. 2 trestního zákoníku a rozumí se jí „*přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem*“. Lze tedy konstatovat, že hrubá nedbalost vyjadřuje pachatelův zjevně bezohledný

---

¹⁵ DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 114-115.

¹⁶ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 296.

přístup k požadavku náležité opatrnosti, o níž byla řeč výše, a že je výrazem vyššího stupně nedbalosti, respektive její vyšší míry. Nejedná se ale o její nový či třetí druh, který by existoval vedle nedbalosti vědomé a nedbalosti nevědomé. Naopak se hrubá nedbalost může vztahovat k oběma druhům nedbalosti. Trestní zákoník obsahuje skutkové podstaty, které hrubou nedbalost výslovně vyžadují, žádná z nich však nesměruje proti životu a zdraví.¹⁷

Pro úplnost si uvedme několik možných fakultativních znaků subjektivní stránky trestného činu. Těmi může být například motiv, který pachatele vnitřně vede ke spáchání trestného činu anebo cíl, kterého chce svým činem dosáhnout. Motiv, označovaný též jako vnitřní pohnutka či podnět pachatele, je orgánům činným v trestním řízení vodítkem pro přesnější posouzení nebezpečnosti pachatelova jednání a následně může být okolností polehčující nebo naopak okolností přitěžující a může dokonce i vést k užití vyšší trestní sazby. Cíl pachatelova jednání nebo také záměr, kterým je veden, je rozhodující v případě pokračování v trestném činu a dále v případě hromadných trestných činů.¹⁸

3.2 Objekt

Dalším z typových znaků skutkové podstaty trestného činu je *objekt*, přesněji objekt individuální, kterým se rozumí zájem chráněný trestním zákonem nebo jinými slovy také právní statek vůči němuž trestný čin směřuje,¹⁹ dále též společenské vztahy, zájmy či hodnoty, jejichž správná kvalifikace je nezbytná pro přesné určení konkrétního trestného činu. A contrario lze konstatovat, že čin, který by nenarušoval žádný z uvedených zájmů či hodnot, není činem trestným.

Trestní zákoník je postaven jednak na *objektech individuálních*, které jsou znakem jednotlivých skutkových podstat, jak již bylo uvedeno výše, dále také na *objektech skupinových* označovaných též jako objekty druhové, podle kterých zákonodárce rozdělil trestní zákoník do jednotlivých hlav, a v neposlední řadě na *objektu rodovém*, jehož cílem je vyjádřit ty absolutně nejdůležitější zájmy

---

¹⁷ DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 117.

¹⁸ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 225-226.

¹⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 126-187.

a hodnoty, které jsou zákonem chráněny.²⁰ Odborníci se však názorově neshodují na tom, zda je rodový objekt totéž, co objekt obecný či nikoli. Zatímco doc. Jelínek ve své publikaci zastává názor, že obecný objekt se rovná objektu rodovému, prof. Kratochvíl v nich naopak vidí dva různé pojmy a konstatuje, že objekt rodový konkretizuje objekt obecný a vyjadřuje ony základní vztahy a zájmy, které trestní zákoník chrání. Říká také, že právě rodový objekt byl výslovně vyjádřen v ustanovení § 1 trestního zákona z roku 1961, který zněl: „*Účelem trestního zákona je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob.*“²¹

Teorie dále rozlišuje mezi *objektem hlavním* neboli primárním a *objektem vedlejším* čili také objektem sekundárním. Hlavní objekt vyjadřuje ty společenské vztahy, které jsou příslušným ustanovením trestního zákoníku chráněny primárně. Objekt vedlejší naproti tomu chrání ostatní vztahy, které sice byly trestným činem zasaženy, avšak nejsou přímo znakem příslušné skutkové podstaty. Ty mohou být pokaždé jiné a nelze je tedy předem určit.²² Typickým příkladem je trestný čin *opilství* vymezený v ustanovení § 360 trestního zákoníku. Primárním objektem tohoto trestného činu je *občanské soužití* v tom nejširším slova smyslu. Aby však mohlo dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu opilství, musí být tento zákonem chráněný zájem vždy porušen a dále musí být porušen i zájem chráněný sekundárním objektem, který ale není možné blíže specifikovat, neboť jeho podoba je odvislá od onoho činu jinak trestného, kterého se pachatel vlivem návykové látky dopustí.²³

3.3 Objektivní stránka

Objektivní stránka je z pohledu odlišení trestných činů od sebe navzájem znakem nejnázornější. Skládá se jak ze znaků obligatorních, tak ze znaků fakultativních. Těmi obligatorními, které musí být dány bezvýjimečně u všech trestných činů, přičemž jejich konkrétní podoba je dána zákonem, jsou: *jednání,*

---

²⁰ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 148-149.

²¹ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 268.

²² JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 151.

²³ LANGER, P. *Trestný čin opilství (1.část).* Bulletin advokacie, 2005, č. 2, s. 55.

následek a příčinný vztah mezi nimi. Fakultativní znaky se nevyskytují v každé skutkové podstatě, avšak vyskytnou-li se, musí být splněny obdobně jako znaky obligatorní. Mohou být součástí jak základních, tak kvalifikovaných či privilegovaných skutkových podstat a slouží k přesnějšímu vyjádření jejich společenské škodlivosti.²⁴ Jedná se zejména o místo a čas spáchání, prostředek, který byl ke spáchání trestného činu pachatelem použit, účinek takového jednání nebo jeho hmotný předmět útoku.²⁵

Jednáním trestněprávní teorie rozumí projev vůle pachatele navenek²⁶ nebo jinými slovy také projev vůle ve vnějším světě.²⁷ Z této krátké, leč výstižné definice vyplývá, že je jednání pachatele tvořeno dvěma složkami – složkou vnitřní a složkou vnější, které jsou navzájem propojené a aby bylo možné hovořit o jednání ve smyslu trestního práva, musí být splněny obě dvě tyto složky zároveň. Vnitřní složkou, která je také označována jako složka psychická, se rozumí pachatelova vůle. Vnější složkou je pak onen projev vůle pachatele navenek, tedy jeho fyzické počínání. Za projev vůle se považuje i nedbalostní jednání pachatele.²⁸ Tedy i takové jednání, jehož zamýšlený následek je z pohledu trestního práva nezávadný, avšak jím byla naplněna skutková podstata některého z nedbalostních trestných činů. Zejména se bude jednat o řidiče, jehož cílem je se rychle přemístit z dobu A do bodu B, bohužel však svou rychlou jízdou jiného z nedbalosti usmrtí, čímž naplní skutkovou podstatu přečinu usmrcení z nedbalosti podle příslušného odstavce § 143 trestního zákoníku.²⁹

Jednání pachatele může spočívat jak v jeho aktivním konání, tak i v pasivním opomenutí. Na základě tohoto členění pachatelova jednání dále rozlišujeme trestné činy na *komisivní a omisivní*, kdy trestné činy omisivní dále členíme na pravé a nepravé. Trestné činy nepravé omisivní jsou podrobněji

---

²⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 126-187.

²⁵ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 155.

²⁶ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 250.

²⁷ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 156-157.

²⁸ DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 70.

²⁹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 156.

rozebrány níže v kapitole pojednávající o přečinu usmrcení z nedbalosti, z čehož jednoduše vyplývá skutečnost, že i nedbalostní trestné činy lze spáchat jak aktivním jednáním pachatele, tak i opomenutím.

Následkem je změna objektu trestného činu, a to v podobě ohrožení či poruchy. Následkem v tomto smyslu, tj. ve smyslu obligatorního znaku skutkové podstaty trestného činu, naopak není sankce za protiprávní jednání pachatele jakožto následek právní. V případě ohrožení není objekt změněn přímo, avšak dojde v takovém případě k vyvolání důvodné hrozby či nebezpečí, že ke změně může dojít. A contrario v případě poruchy je objekt přímo změněn.³⁰

Následek protiprávního jednání pachatele však nelze zaměňovat s *účinkem*. Účinek se totiž vztahuje k hmotnému předmětu útoku, nikoli k objektu trestného činu. S problematikou rozdílu následku a účinku ale úzce souvisí možné členění trestných činů na materiální a formální, kdy dělicím kritériem je právě účinek. Zatímco u materiálních trestných činů je účinek vyžadován, u formálních, které se rovnají trestným činům čistě omisivním, naopak vyžadován není.³¹

Mezi jednáním pachatele a následkem musí existovat *příčinná souvislost*, dále také označovaná jako příčinný vztah nebo kauzální nexus. Logicky platí i to, že příčinný vztah musí být dán mezi jednáním pachatele a způsobeným následkem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby nebo přitěžující okolností, dále mezi jednáním a škodlivým následkem, který pachatel odstraní, aby bylo možné aplikovat § 33 trestního zákoníku o účinné lítosti. V případě přípravy či pokusu, respektive zániku jejich trestnosti, dále platí, že musí být dána příčinná souvislost mezi dobrovolným jednáním pachatele a odstraněním nebezpečí. Zjednodušeně řečeno, příčnou se rozumí taková okolnost, bez které by jiná okolnost nenastala nebo by sice nastala, ale v jiné podobě.³²

---

³⁰ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 259-260.

³¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 166.

³² JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 170.

3.4 Subjekt

Subjektem trestného činu je jeho pachatel, kterým může být jak osoba fyzická, tak osoba právnická. Podrobnosti týkající se pachatele právnické osoby blíže vymezuje zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. Specifikem je zejména skutečnost, že se právnická osoba nemůže dopustit všech trestných činů, které trestní zákoník vymezuje. Limitem je § 7 výše uvedeného zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, který taxativně vyjmenovává ty trestné činy, které právnická osoba nemůže spáchat. Logicky tedy platí, že vyjma těchto činů se právnická osoba může dopustit kteréhokoli jiného trestného činu vymezeného trestním zákoníkem.

V případě pachatele fyzické osoby existují dva obligatorní znaky, které musí být splněny, aby konkrétní fyzická osoba mohla být subjektem trestného činu. Jedná se o *věk* a o *příčetnost*. Věková hranice trestní odpovědnosti je vymezena negativně v ustanovení § 25 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, platí tedy, že „*kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný*“. Reálně se však fyzická osoba stává trestně odpovědnou až dnem následujícím po dni 15. narozenin, neboť trestní zákoník v souvislosti s plynutím času v § 139 stanoví, že se do plynutí doby nezapočítává ten den, ve kterém její plynutí započalo. Pachatel, který sice dovršil patnáctý rok věku, avšak není starší než osmnáct let, se označuje jako mladistvý. V takovém případě se pachatel dopouští provinění a na daný případ se užije zvláštního zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže ze protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zkráceně též zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

Obdobně jako věk i duševní schopnosti pachatele, tedy příčetnost, vymezuje zákon negativně. Trestní zákoník v ustanovení § 26 stanoví dvě způsobilosti, které zakládají nepřičetnost pachatele a tím i vylučují jeho trestní odpovědnost. K tomu postačí, pokud pachatel, respektive osoba páchající čin jinak trestný, v době spáchání takového činu splňuje alespoň jednu z těchto způsobilostí. První z nich je tzv. způsobilost rozpoznávací neboli rozumové kritérium, kdy osoba čin páchající není schopna pro svou duševní poruchu vyskytující se u ní v době spáchání tohoto činu vnímat protiprávnost svého jednání. Druhou způsobilostí

je způsobnost určovací. Tato může být v teorii označována též jako způsobnost volní či ovládací a spočívá v tom, že daná osoba není schopna své jednání ovládat. Přestože si tato osoba dokonce může být vědoma skutečnosti, že její čin je protiprávní, nedisponuje však takovou duševní vyspělostí, aby byla schopna své jednání regulovat.³³

Trestní odpovědnost nepřičetného pachatele naopak není vyloučena, uvedli se takový pachatel do stavu nepřičetnosti zaviněně. V takovém případě bude jeho trestní odpovědnost záviset na konkrétní formě zaviněné nepřičetnosti, kterou může být forma úmyslná, tedy tzv. *actio libera in causa dolosa*, nebo forma nedbalostní, tj. *actio libera in causa culposa* anebo zda se jedná o samostatný trestný čin *opilství*. Tato problematika je vyjádřena v ustanovení § 360 odst. 1, 2 trestního zákoníku.

V případě úmyslného přivedení se do stavu nepřičetnosti, není trestní odpovědnost pachatele nikterak ovlivněna či dotčena, neboť jeho dolůzní přivedení se do stavu nepřičetnosti požitím omamné látky, sledovalo jediný záměr – usnadnit si spáchání trestného činu, pro který by jinak nenašel dostatek odvahy. V těchto případech hovoříme o tzv. dvojím úmyslu pachatele. Jako příklad si uveďme pachatele, který má v úmyslu spáchat trestný čin vraždy. Necítí se však být dostatečně odvážným, aby tento skutek spáchal, a proto se úmyslně, požitím nemalého množství alkoholu, přivede do stavu nepřičetnosti, ve kterém ztratí zábrany a onu předem zamýšlenou vraždu spáchá. V daném případě bude pachatel v plném rozsahu shledán vinným pro trestný čin vraždy podle příslušných odstavců ustanovení § 140 trestního zákoníku a jeho trestní odpovědnost nebude nedbalostí, kterou si sám úmyslně přivodil, nikterak ovlivněna.³⁴

Obdobně je tomu i v případě nedbalostního následku uvedení se do stavu nepřičetnosti, přičemž v daném případě, tedy v případě *actio libera in causa culposa*, není rozhodující, zda se pachatel do stavu nepřičetnosti uvedl úmyslně či z nedbalosti. Rozhodujícím faktorem je naopak to, že následně spáchaný trestný čin musí být vždy pouze činem nedbalostním.³⁵ I v tomto případě je však pachatel trestně odpovědný za trestný čin, který ve stavu zaviněné nepřičetnosti spáchal. Pro

---

³³ DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 232.

³⁴ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 228-229.

³⁵ Tamtéž.

lepší ilustraci si uveďme příklad, tentokrát řidiče motorového vozidla, který si před odjezdem připije s přáteli a posléze svou neopatrnou jízdou způsobí jinému smrt. Tento řidič bude plně trestně odpovědný za přečin usmrcení z nedbalosti podle příslušného odstavce § 143 trestního zákoníku.³⁶

Odlišná situace naopak nastane ve chvíli, kdy je zaviněná nepřičetnost posuzována jako samostatný trestný čin opilství podle § 360 odst. 1 trestního zákoníku, na který lze ve světle příslušné judikatury, zejména pak usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. listopadu 2006, vydaného pod sp. zn. 7 Tdo 1379/2006, nahlížet jako na kompromis mezi trestní odpovědností pachatele za čin spáchaný pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky a jím zaviněnou nepřičetností.³⁷ Výše uvedené usnesení Nejvyššího soudu navíc doslovně dodává: „*I když se pachatel dopustí více útoků, které by jinak zakládaly více trestných činů, všechny tyto jednotlivé útoky tvoří jeden trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák.*“ Přestože odkaz na příslušné zákonné ustanovení by dnes již zněl jinak, obsah usnesení je stále aktuální a použitelný. Vyjadřuje skutečnost, že pachatel, který naplní skutkovou podstatu trestného činu opilství podle § 360 odst. 1 trestního zákoníku se zároveň dopustí i jiného činu, resp. jiných činů bez ohledu na jejich počet, které by za normálních okolností byly činy trestnými, přesto je jeho jednání posuzováno jako jeden jediný trestný čin. K samotné skutkové podstatě trestného činu opilství se podrobněji vyjadřuje kapitola 4.8.

V souvislosti s danou problematikou je na místě se alespoň stručně zmínit o specifiku pachatelů nedbalostních trestných činů, přestože charakteristika osoby pachatele spadá do oblasti kriminalistiky. Praktické je si takového pachatele demonstrovat na trestných činech v dopravě, kterých se může dopustit jak řidič motorového vozidla, tak i jiní účastníci silničního provozu, tedy poměrně široká škála osoba.

Vezměme si tedy jako příklad řidiče osobního automobilu, který cestou z práce domů za rodinou z nedbalosti způsobí dopravní nehodu, vlivem které jinému způsobí těžké ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 trestního

---

³⁶ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 192.

³⁷ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 230-231.

zákoníku nebo jiného dokonce z nedbalosti usmrtí, čímž naplní skutkovou podstatu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 téhož zákona. Tento pachatel rozhodně není jedincem nikterak sociálně vyloučeným, zpravidla netrpí žádným psychickým onemocněním ani deviací a k činu není motivován žádnou vnitřní zavrženímhodnou pohnutkou, pomstou ani ziskovostí, jak tomu naopak nikoli ojediněle bývá v případě pachatelů úmyslných trestných činů.³⁸

V souvislosti s výše uvedeným je logické, že pachatelům nedbalostních trestných činů spáchaných v dopravě, jsou ukládány převážně tresty podmíněné. K uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody přistupují soudy opravdu pouze zřídka, a to především s ohledem na závažnost způsobeného následku.³⁹ Často jsou těmto pachatelům ukládány také tresty alternativní, z nichž nejadekvátnější jsou *zákaz činnosti a peněžité trest*. Velice vhodné je v těchto případech také uzavírání *dohod o prohlášení viny a přijetí trestu* mezi pachatelem a státním zástupcem podle § 175a zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád, a v úvahu přichází i tzv. odklony, tedy alternativy standardního trestního řízení, mezi které patří *podmíněné zastavení trestního stíhání* podle § 307, *podmíněné odložení podání návrhu na potrestání* podle § 179g a *narovnání* podle § 309 téhož zákona. V širším slova smyslu mezi odklony řadíme i již zmíněné dohody o vině a trestu.⁴⁰

---

³⁸ KUČTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4. s. 451-453.

³⁹ CHMELÍK, J. a kol. *Dopravní nehody*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-211-0. s. 24.

⁴⁰ ŠÁMAL, P. *Odklony v justiční praxi*. Právní prostor [online], publikováno dne 1.8.2019, citováno dne 26.3.2021. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/odklony-v-justicni-praxi>

4 Skutkové podstaty nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví dle platné právní úpravy

Trestné činy směřující proti životu a zdraví, ať už spáchané úmyslně či nedbalostním zaviněním, jsou upraveny v hlavě I části druhé trestního zákoníku, tedy v samém úvodu jeho zvláštní části. Toto zařazení rozhodně není náhodné, neboť lidský život a zdraví jsou pro demokratickou společnost natolik důležitými hodnotami, že si zaslouží, aby jejich ochrana stála v popředí nejen trestního zákoníku.⁴¹ Nebylo tomu tak ale vždy. Předchozí právní úprava, tedy zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, který byl účinný do 31. prosince 2009, předně upravoval ty trestné činy, které směřovaly proti republice, cizímu státu nebo mezinárodní organizaci a zejména pak trestné činy ohrožující zájmy České republiky jako takové, její ústavní zřízení, bezpečnost a obranyschopnost. Ochrana života a zdraví lidí byla zakotvena až v hlavě VII.⁴² Obdobně se k trestným činům proti životu a zdraví stavěl i předchůdce trestního zákona z roku 1961, kterým byl socialistický trestní zákon č. 86 vydaný v roce 1950. Ten koncentroval trestné činy proti životu a zdraví do hlavy VI a v popředí opět stála ochrana republiky a socialistických společenských zájmů.⁴³

Jak již bylo nastíněno výše, současná právní úprava se v hlavě I věnuje jak úmyslným trestným činům proti životu a zdraví, tak i těm, které mohou být spáchaný z nedbalosti. Mezi tyto nedbalostní trestné činy patří *usmrcení z nedbalosti* upravené v § 143, *těžké ublížení na zdraví z nedbalosti* podle § 147, *dále ublížení na zdraví z nedbalosti*, jež je předmětem § 148, *šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti* podle ustanovení § 153, *ohrožení pohlavní nemocí* podle § 155, který upravuje jak jeho nedbalostní variantu, tak i variantu úmyslnou, a v neposlední řadě do této kategorie nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví řadíme skutkovou podstatu *ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti* upravenou v § 157 trestního zákoníku.

---

⁴¹ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN R. a kol. *Trestní právo hmotné. 8. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 550-552.

⁴² JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 102-103.

⁴³ VLČEK, E. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3506-4. s. 49.

Tento výčet by však nebyl úplný, pokud bychom opomněli několik skutkových podstat upravených v jiných hlavách trestního zákoníku, jejichž objektem, i přes odlišné zařazení, je mimo jiné i život a zdraví lidí. Jedná se o přečin *obecné ohrožení z nedbalosti*, který je zařazen do hlavy VII zvláštní části trestního zákoníku mezi *trestné činy obecně ohrožující*, konkrétně je předmětem ustanovení § 273. Dále sem můžeme v širším pojetí zařadit také trestný čin uvedený v § 360, tj. trestný čin *opilství* zařazený do hlavy X zvláštní části trestního zákoníku mezi *trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*. Specifikem daného trestné činu je to, že jeho sekundární objekt sleduje ten chráněný zájem, který sleduje právě onen čin jinak trestný, kterého se pachatel v opilství dopustí. Může se tedy jednat, a v praxi se tak velmi často stává, že sekundárním neboli také druhovým objektem bude ochrana života a zdraví lidí.⁴⁴

4.1 Usmrcení z nedbalosti

Skutková podstata tohoto poruchového trestného činu, jež je z nedbalostních trestných činů tím nejzávažnějším, je vymezena v ustanovení § 143 trestního zákoníku, které se skládá ze čtyř odstavců. První z nich vymezuje skutkovou podstatu základní, která zní: „*Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.*“ Následující tři odstavce obsahují skutkové podstaty kvalifikované vyjadřující závažnější formy daného přečinu. Odstavec 2 stanoví přísnější trest odnětí svobody takovému pachateli, který přečin smrcení z nedbalosti spáchal tím, že porušil důležitou povinnost. Takováto povinnost je buď stanovena přímo zákonem nebo pachateli plyne z titulu jeho funkce, zaměstnání či povolání, popřípadě z jeho společenského postavení. Další zpřísnění udává odstavec 3 § 143 trestního zákoníku. Důvodem pro toto zpřísnění je hrubé porušení zákona, resp. zákonů o ochraně životního prostředí, o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienických zákonů ze strany pachatele. Příkladem zákonů týkajících se dopravy může být nejen zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, nýbrž také zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví nebo zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě.⁴⁵ Nejpřísněji trestnou variantu obsahuje

---

⁴⁴ LANGER, P. *Trestný čin opilství (1. část)*. Bulletin advokacie, 2005, č. 2, s. 55.

⁴⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1500-1521.

odstavec 4 předmětného ustanovení trestního zákoníku, podle kterého pachateli, jež hrubě porušil zákon podle předchozího odstavce, čímž způsobil smrt nejméně dvou osob, hrozí trest odnětí svobody v rozmezí tři až deseti let.

Pojem *důležitá povinnost* není zákonem blíže konkretizován. Díky tomu však může být ustanovení § 143 odst. 2 trestního zákoníku použito na poměrně široký okruh situací. Není ale naopak možné konstatovat, že by se jednalo o jakoukoli důležitou povinnost, respektive jakékoli porušení důležité povinnosti, neboť určujícím faktorem v tomto směru je nebezpečnost pro lidský život. Dále je nezbytné, aby mezi porušením důležité povinnosti a vzniklým škodlivým následkem, v daném případě se tímto rozumí smrt jiného, existovala příčinná souvislost. V neposlední řadě, jak ostatně samo předmětné ustanovení říká, důležitá povinnost musí být dána zákonem, zaměstnáním či povoláním pachatele, jeho funkcí či postavením. Zákonnou povinností se v tomto případě rozumí nejen taková důležitá povinnost, která je přímo stanovená zákonem, ale i taková, která je uložena na jeho základě jiným právním předpisem, případně i konkrétním příkazem.⁴⁶

Velice často dochází k porušení důležité povinnosti nedbalostním zaviněním v dopravě. Důvodem pravděpodobně může být hojná obliba automobilové dopravy mezi širokou veřejností jdoucí ruku v ruce se stále výkonnějšími, a tedy rychlejšími osobními vozidly a enormní navýšení kamionové přepravy. Kombinace všech těchto a mnoha dalších faktorů bohužel vede k nárůstu dopravních nehod. Svůj podíl na tom jistě má i porušování důležitých povinností ze strany řidičů jak osobních, tak nákladních vozidel. Důležité povinnosti blíže vymezuje judikatura, jejíž podrobnější rozbor zaměřený především právě na problematiku porušování důležitých povinností v dopravě, je obsahem kapitoly 5.1 této diplomové práce. Lze však konstatovat, že právě v dopravě existují situace či případy, které jsou naprosto typickými příklady porušení důležité povinnosti. Judikatura se shoduje na tom, že se jednoznačně jedná o řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu, nepřiměřeně rychlou jízdou zejména, nikoli však výlučně, v prudkých zatáčkách, ve kterých se vozidlo dostane do protisměru, dále projíždění zákazem, zanedbání technického stavu vozidla převážně ve vztahu k brzdám, o kterých řidič ví, že již nejsou v nejlepším technickém stavu, a dále například

---

⁴⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1500-1521.

couvání s nákladním vozidlem na nedostatečně přehledném veřejném prostranství, nezajistí-li si řidič pomoc řádně poučené osoby, která by bezpečnost couvání kontrolovala vně vozidla. Za smrtelný následek však může být odpovědný i řidič, který sice vozidlo v danou chvíli sám fyzicky neřídil, avšak svěřil řízení osobě neschopné vozidlo ovládat, ať už z důvodu její podnapilosti či absence řidičského oprávnění, opět samozřejmě pouze za předpokladu, že mezi svěřením vozidla a vzniklým škodlivým následkem, tj. smrtí poškozeného, je dána příčinná souvislost.⁴⁷

S pojmem důležitá povinnost souvisí také méně známý pojem *lege artis*, s nímž se setkáváme v mnoha oblastech – v advokacii, soudnictví, dále například v souvislosti s činností státních zástupců, ale můžeme se s ním setkat i v jiných než právních oblastech, zejména pak v lékařství.⁴⁸ Pomocí tohoto pojmu se posuzuje případná trestní odpovědnost lékaře⁴⁹, ať už za výše uvedené usmrcení z nedbalosti nebo za jiný přečin uvedený níže v této kapitole. Právní předpisy tento pojem blíže nedefinují, a proto je jeho výklad úkolem teorie a především judikatury, jejíž detailnější rozbor poskytuje následující kapitola. Prof. Císařová tento pojem v první řadě nepovažuje za pojem právní, čemuž připisuje jeho teoretickou nevyjasněnost, chápe ho však jako takový způsob léčení a s ním související postupy, které odpovídají nejvyššímu možnému stupni poznání a praxe lékařské vědy.⁵⁰

Obdobně jako v případě porušení důležité povinnosti či postupu *lege artis*, tak i v případě hrubého porušení zákona je nezbytné hledat podrobnosti a konkrétní příklady v judikatuře, neboť trestní zákoník pouze taxativně vyjmenovává okruhy právních předpisů, které je možné hrubě porušit. Jak již bylo uvedeno výše, jedná se o zákony upravující ochranu životního prostředí, bezpečnost práce či dopravy nebo hygienické zákony. Hranice mezi porušením důležité povinnosti a hrubým porušením zákona může být mnohdy velmi tenká, a to zejména v oblasti dopravy, resp. provozu na pozemních komunikacích. Vodítkem pro snazší rozlišení je právě

---

⁴⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1500-1521

⁴⁸ SOKOL, T. *Lege artis, známý pojem neznámého obsahu*. Právní rádce [online], publikováno dne: 21.4.2010, citováno dne 19.3.2021. Dostupné z: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-42774960-lege-artis-znamy-pojem-neznameho-obsahu>

⁴⁹ CÍSAŘOVÁ, D., SOVOVÁ, O. a kol. *Trestní právo a zdravotnictví. 2. upravené a rozšířené vydání*. Praha: Nakladatelství Orac, 2004. ISBN 80-86199-75-4. s. 18.

⁵⁰ CÍSAŘOVÁ, D., SOVOVÁ, O. a kol. *Trestní právo a zdravotnictví. 2. upravené a rozšířené vydání*. Praha: Nakladatelství Orac, 2004. ISBN 80-86199-75-4. s. 18-21.

již zmíněná judikatura, avšak nepochybné je, že se musí jednat o tak závažné a intenzivní porušení, jehož následkem zpravidla dojde ke smrti jiného. Intenzita hrubého porušení zákona musí být výrazně vyšší, než je tomu v případě důležité povinnosti. Velmi často se jedná o situace, ve kterých dojde k porušení více jednotlivých povinností zároveň, které by samy o sobě znamenaly „pouze“ porušení důležité povinnosti, avšak v součtu se stávají porušením hrubým.⁵¹

Ke spáchání přečinu usmrcení z nedbalosti, ať už v podobě jeho základní skutkové podstaty nebo skutkových podstat kvalifikovaných, je nezbytné, aby následkem nedbalostního jednání pachatele došlo ke smrti poškozeného. Pokud by smrt jinému pouze hrozila, nemůže být skutková podstata tohoto trestného činu naplněna.⁵² Pro jeho spáchání naopak není rozhodující, zda byla smrt způsobena konáním či opomenutím, a proto ho řadíme mezi trestné činy nepravé omisivní.⁵³ V trestněprávní nauce se můžeme setkat i s dalšími označeními těchto činů, například s termínem *pseudo omisivní*.⁵⁴ Nejužívanějším označením však zůstává shora uvedené označení *nepravé omisivní*. Přečin usmrcení z nedbalosti lze tedy spáchat jak aktivním konáním, tak pasivním opomenutím. V případě opomenutí je však nezbytné, aby pachatel disponoval zvláštní povinností konat. K opomenutí a ke zvláštní povinnosti konat se podrobněji vyjadřuje § 112 trestního zákoníku. Ten konstatuje, že opomenutí je na stejné úrovni jako jednání a dále udává demonstrativní výčet případů, z nichž zvláštní povinnost konat vyplývá. Jde zejména o zákon a jiné právní předpisy vydané na základě zákona.

Typickým příkladem zvláštní povinnosti konat plynoucí přímo ze zákona je rodičovská odpovědnost podle ustanoveních § 858 a § 865 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. S touto problematikou souvisí velice aktuální případ utonutí dvou chlapců v jezeře poblíž Prahy, který je opětovně projednáván Okresním soudem v Mělníku, kdy rodiče, obžalovaní z usmrcení z nedbalosti, v srpnu roku 2018 nevěnovali dostatečnou pozornost svým synům, kteří, přestože

---

⁵¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1500-1521.

⁵² Tamtéž.

⁵³ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN R. a kol. *Trestní právo hmotné. 8. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 559.

⁵⁴ KUČERA, P. *Opomenutí v trestním právu a jeho trojí členění*. *Trestněprávní revue*, 2011, č. 5, s. 129.

ani jeden z nich neuměl plavat, byli ponecháni sami ve vodě. Následně byli oba chlapci bohužel nalezeni udušení pod vodou.⁵⁵

Zvláštní povinnost konat může dále plynout z úředního rozhodnutí, resp. výroku takového rozhodnutí, nebo také ze smlouvy či v důsledku dobrovolného převzetí povinnosti konat. Typickým příkladem dobrovolného převzetí povinnosti je faktické převzetí dohledu nad dítětem táborovým vedoucím. V neposlední řadě může zvláštní povinnost konat plynout také z předchozího ohrožujícího jednání pachatele. V tomto případě teorie rozlišuje *garanci* a *ingerenci*. Zatímco garant přebírá záruku za integritu chráněného právního statku svým předchozím obecným jednáním, ingerent tuto záruku přejímá svým předchozím úmyslným nebezpečným jednáním, které však zatím není trestné anebo je trestné, avšak podle jiného ustanovení trestního zákoníku. Příkladem ingerenta je osoba, která podnikne náročný horolezecký výstup s dítětem, jehož schopnosti evidentně nejsou pro takovouto aktivitu dostatečné.⁵⁶ Velice důležitá je pro přesnější odlišení garanta a ingerenta fáze předcházející škodlivému jednání, respektive zaviněnost či nezaviněnost jednání v této fázi. V případě garanta je takové jednání vždy zaviněné, protože v jeho případě došlo k převzetí povinnosti chránit integritu právního statku na svou osobu, v případě ingerenta je dle názoru prof. Kratochvíla možné, aby jeho předcházející jednání bylo jak zaviněné, tak i nezaviněné.⁵⁷

4.2 Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

Skutkovou podstatu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti upravuje trestní zákoník v ustanovení § 147. Toto ustanovení obsahuje kromě základní skutkové podstaty, vymezené v odstavci prvním, i dvě kvalifikované skutkové podstaty, jejichž naplnění bude trestáno přísnějšími tresty odnětí svobody.

V první řadě je však nezbytné si ujasnit, co zákon rozumí pojmem *těžká újma*, jež odlišuje skutkovou podstatu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti od

---

⁵⁵ HORÁK, J. *Smrt dítěte není důvod k zastavení stíhání, když rodičům chybí sebereflexe, řekl soud.* aktualne.cz [online], publikováno dne 9.1.2021, citováno dne 15.1.2021. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/krajsky-soud-lhota-rodice/r~91f61ffe50e911eb95caac1f6b220ee8/>

⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1258-1264.

⁵⁷ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 256.

skutkové podstaty následující, kterou je skutková podstata ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 trestního zákoníku. Klíčem k tomuto rozlišení je § 122 téhož zákona. Jde o výkladové ustanovení, které kromě pojmu *těžká újma na zdraví* vykládá také pojem *ublížení na zdraví* jako takový, neboť tento pojem byl doposud vykládán pouze judikaturou.⁵⁸ Trestní zákoník ve zmíněném ustanovení § 122 odst. 2 písm. a) až i) taxativně vyjmenovává situace, které za současného splnění podmínky, že se jedná o vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění, zapříčiňují vznik těžké újmy na zdraví. Jedná se o: zmrzačení, ztrátu nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztrátu nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohydění, vyvolání potratu či usmrcení plodu, mučivé útrapy anebo delší dobu trvající poruchu zdraví. Není samozřejmě vyloučena ani kombinace více těchto uvedených situací.

Jednotlivé situace, resp. typy újmy na zdraví, jsou v trestním zákoníku vymezeny pouze obecně. Otázka, zda se v konkrétním případě jedná o těžkou újmu na zdraví či nikoli, je otázkou právní, k jejímuž objasnění orgánům činným v trestním řízení, zejména však soudům, napomáhají znalci prostřednictvím znaleckých posudků z jejich oborů.⁵⁹ Tento závěr konstatoval i Nejvyšší soud České republiky ve svém poměrně novém usnesení vydaném dne 29. ledna 2020 pod sp. zn. 8 Tdo 1486/2019, a to konkrétně ve vztahu k delší době trvání poruchy zdraví, jež je předmětem ustanovení § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku. Právě delší dobu trvající porucha zdraví, zejména pak její délka, není zákonem blíže specifikována a odpověď musíme hledat v rozhodovací praxi soudů. Ti se již řadu let shodují na tom, že časová hranice odlišující od sebe ublížení na zdraví a těžkou újmu na zdraví činí šest týdnů.⁶⁰ Delší dobu trvající poruchou zdraví se podle judikatury nerozumí pouze fyzická stránka zdraví člověka, nýbrž také stránka psychická, respektive duševní, projevuje-li se tato porucha jako vážná porucha zdraví, která poškozenému brání v jeho obvyklém způsobu života. K této problematice se vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení vydaném dne 27. března 2018 pod sp. zn. 6 Tdo 320/2018. Podrobnější informace k jednotlivým těžkým újmám

---

⁵⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1314-1324.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ HRUBAN, L. *Je delší dobu trvající porucha zdraví vždy těžkou újmou na zdraví ve smyslu trestního zákona?* Právní rozhledy [online], 6/1995, citováno dne 22.2.2021. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzgvpxa4s7gzpxgzsgm2a&groupIndex=1&rowIndex=0#>

na zdraví, obdobně jako u již zmíněné delší dobu trvající poruchy zdraví, poskytuje jednak již zmíněná judikatura, jednak také odborná literatura.

Prvním typem těžké újmy podle trestního zákoníku je *zmrzačení*, kterým se rozumí tvarová či funkční změna těla nebo jeho části, která je trvalá a která může spočívat i ve ztrátě končetiny nebo její podstatné části⁶¹ Nemůže naopak spočívat např. ve ztrátě pouze některého z prstů na noze nebo ušního boltce. Podaří-li se končetinu nebo její podstatnou část včasným a odborným lékařským zákrokem zachránit a replantovat zpět k tělu a poškozený je následně touto replantovanou končetinou schopen základních úkonů, není možné takovéto zranění považovat za zmrzačení. Změna těla či jeho části může být pojímána i tak, že je od sebe odlišována změna projevující se ve změně tvaru těla a změna funkční, kterou může být např. ztuhlost kyčelního kloubu. Naproti tomu *ochromení údu* podle písmene c) výše uvedeného ustanovení znamená jeho trvalou nehybnost jako celku, případně jeho části, nikoli však jeho ztrátu jako v případě zmrzačení. Nepostačí ale pouhá nemožnost pohybu s několika prsty u ruky.⁶²

Ztrátu nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti je nutno posuzovat co nejobecněji, a ne pouze ve vztahu k současnému zaměstnání poškozeného, protože existují povolání, kde i zdánlivá banalita může vézt k nemožnosti jeho výkonu a naopak.⁶³ Častěji, než k úplné ztrátě pracovní způsobilosti v praxi dochází k jejímu podstatnému snížení. I v tomto případě se však musí jednat o snížení způsobilosti trvalého a lékařskými prostředky neměnného charakteru. Pokud by bylo možné dané snížení způsobilosti odstranit např. prováděním pravidelných rehabilitací, nemůže se jednat o těžkou újmu na zdraví ve smyslu písmene b) ustanovení § 122 odst. 2 trestního zákoníku. Není ale naopak vyloučeno, že, dojde-li ke splnění nezbytných podmínek, by se mohlo jednat o delší dobu trvající poruchu zdraví podle písmene i) téhož ustanovení trestního zákoníku. Při úplné ztrátě pracovní způsobilosti by došlo nejen k nezpůsobilosti plnění pracovních úkonů ze strany

---

⁶¹ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN R. a kol. *Trestní právo hmotné. 8. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 564.

⁶² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1314-1324.

⁶³ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN R. a kol. *Trestní právo hmotné. 8. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 564.

poškozeného, nýbrž i k nezbytné pomoci při běžných denních úkonech. V takovém případě hovoříme o opravdu závažných poruchách zdraví jako je slepota či ochrnutí končetin.⁶⁴

Další převážně na pohled viditelnou těžkou újmou na zdraví je *zohyzdění*. Převážně proto, že mimo vady vzhledu, které si každý automaticky představí, může jít i o vadu funkce orgánů. Takovouto vadou může být trvalé poškození hlasivek, následkem kterého poškozený není schopen mluvit jako dříve a jeho hlas zůstane již navždy sípavý.⁶⁵ Častějším příkladem zohyzdění je však změna vzhledu v negativním slova smyslu, která může působit až odpor okolí. Jedná se tedy o vadu spíše společenského charakteru, která je ale schopna způsobit nemalé potíže s uplatněním poškozeného ve společnosti i v jeho běžném životě.⁶⁶

Zbývající těžké újmy, kterými jsou *ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, vyvolání potratu či usmrcení plodu a mučivé útrapy*, nejsou laicky řečeno vadami vzhledu. Z pohledu nedbalostního zavinění je důležité *vyvolání potratu, resp. usmrcení plodu*, neboť to může být způsobeno pouze z nedbalosti. V opačném případě by se jednalo o jeden z trestných činů nedovoleného přerušování těhotenství podle příslušných ustanovení trestního zákoníku.⁶⁷ Příkladem takového nedbalostního jednání může být sražení těhotné chodkyně řidičem osobního vozidla, jehož následkem dojde k úmrtí plodu. Aby se mohlo jednat o těžkou újmu na zdraví ve smyslu ustanovení § 122 odst. 2 písm. g) trestního zákoníku, musí dojít ke smrti plodu, samotné způsobení mu újmy na zdraví není pro daný případ dostačující. Lékařská terminologie od sebe odlišuje pojmy *potrat* a *usmrcení plodu*. Velice zjednodušeně řečeno, k potratu dochází do 28. týdne těhotenství, poté a až do doby počátku porodu se jedná o usmrcení plodu.⁶⁸

---

⁶⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1314-1324.

⁶⁵ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN R. a kol. *Trestní právo hmotné. 8. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 565.

⁶⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1314-1324.

⁶⁷ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN R. a kol. *Trestní právo hmotné. 8. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 565.

⁶⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1314-1324.

Samotný přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti je trestným činem poruchovým, pouhé ohrožení zdraví člověka není ke spáchání tohoto trestného činu dostačující. Kromě shora uvedené základní skutkové podstaty zná i dvě kvalifikované. V odstavci druhém § 147 vymezuje trestní zákoník přísnější trest odnětí svobody nebo peněžitý trest tomu pachateli, který se dopustí přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti tím, že porušil důležitou povinnost uloženou zákonem nebo plynoucí ze zaměstnání, povolání postavení nebo funkce. Způsobí-li pachatel svým nedbalostním jednáním těžkou újmu na zdraví nejméně dvěma osobám, a to v důsledku hrubého porušení příslušného zákona, stanoví mu odst. 3 výše uvedeného ustanovení trestního zákoníku trest odnětí svobody v trvání dvou až osmi let. Jedná se o nejpřísněji trestnou variantu přečinu těžkého ublížení na zdraví. Jak důležitá povinnost, resp. její porušení, tak hrubé porušení zákona blíže konkretizuje judikatura, které se blíže věnuje následující kapitola 5.2.

4.3 Ublížení na zdraví z nedbalosti

Ublížení za zdraví z nedbalosti je upraveno v ustanovení § 148 trestního zákoníku a, jak již bylo předestřeno výše, výkladovým ustanovením této skutkové podstaty je § 122 odst. 1 trestního zákoníku, který říká, že „*ublížením na zdraví se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření*“. Zajímavý a významný rozdíl oproti usmrcení z nedbalosti a těžkému ublížení na zdraví z nedbalosti spočívá v nezbytnosti porušení důležité povinnosti pachatelem již pro naplnění základní skutkové podstaty podle ustanovení § 148 odst. 1 trestního zákoníku. Není tedy za žádných okolností možné, aby pachatel spáchal přečin ublížení na zdraví z nedbalosti, aniž by porušil důležitou povinnost vyplývající mu z jeho zaměstnání či povolání, postavení nebo funkce anebo přímo ze zákona.⁶⁹ Odstavec druhý ke spáchání vyžaduje hrubé porušení zákonů o ochraně životního prostředí, o bezpečnosti práce nebo dopravy, dále zákony hygienické.

---

⁶⁹ LOJDA, J. *Některé nedbalostní trestné činy proti životu a zdraví v silničním provozu pohledem Nejvyššího soudu*. epravo.cz [online], publikováno dne 9.10.2014, citováno dne 1.3.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nektere-nedbalostni-trestne-ciny-proti-zivotu-a-zdravi-v-silnicnim-provozu-pohledem-nejvyssiho-soudu-95347.html>

Předchozí právní úprava výklad pojmu „*ublížení na zdraví*“ neobsahovala a byl tak vykládán pouze judikaturou. Významným rozhodnutím v tomto směru bylo rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky, sp. zn. Tpjf 24/85, jež konstatovalo, že se jedná o takovou poruchu zdraví poškozeného, která mu obvyklý způsob života ztíží na dobu v rozmezí okolo sedmi dnů, a to za současného posouzení, jaký orgán či funkce byly narušeny, jak moc bylo zranění bolestivé a jaké lékařské ošetření si vyžádalo. Dnešní praxe se ustálila na názoru, že znesnadnění obvyklého života poškozeného musí trvat nejméně sedm dní.⁷⁰

Platná právní úprava vymezuje ublížení na zdraví třemi základními podmínkami, které musí být splněny současně a nelze je od sebe oddělit. V první řadě musí dojít k poruše zdraví nebo k jinému onemocnění, jež nastalo následkem jednání pachatele, dále musí tento následek narušit obvyklý způsob života poškozeného, a to déle než po krátkou dobu, kterou je, jak již bylo uvedeno výše, doba v délce trvání nejméně sedm dní a v neposlední řadě je nezbytné, aby zdravotní stav poškozeného objektivně vyžadoval lékařské ošetření. V tomto směru je skutečně rozhodující pouze jeho objektivní potřeba, nikoli fakt, zda k lékařskému ošetření skutečně došlo či nikoli, neboť se poškozený, například díky svým poznatkům lékařské praxe, byl schopen ošetřit sám.⁷¹

Porucha zdraví či jiné onemocnění poškozeného vyjadřuje změnu jeho zdravotního stavu, která byla zapříčiněna jednáním pachatele, oproti stavu obvyklému. Projevuje se především zhoršením fyziologických nebo psychických funkcí, a to včetně takového zhoršení, které pouze prohloubí určitou nemoc, kterou poškozený trpěl již dříve. Není však možné konstatovat, že by každá porucha zdraví či jiné onemocnění, byla ublížením na zdraví podle trestního zákoníku. Nejedná se zejména o pouhé povrchové oděrky, krátkodobé bolesti či krátké nevolnosti.⁷²

Následkem ublížení na zdraví musí být narušení obvyklého způsobu života poškozeného. K tomu dochází nejtypičtěji tím, že je poškozený vlivem jednání pachatele omezen na hybnosti nebo dokonce musí v klidovém režimu ležet na lůžku a nemůže tak vykonávat své obvyklé pracovní, sportovní ani jiné volnočasové

---

⁷⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1314-1324.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Tamtéž.

aktivity, na které byl doposud zvyklý. Pracovní neschopnost poškozeného ale nelze považovat za jediný důvod, může totiž nastat i situace, která je z pohledu zdraví spíše banálnější, avšak pro konkrétní povolání může znamenat velkou překážku a naopak.⁷³ Například tržná rána v oblasti oka by pro televizní reportérku mohla být důvodem pracovní neschopnosti, naopak pro rozhlasovou reportérku by takové poranění nepředstavovalo ve vztahu k jejímu zaměstnání žádnou komplikaci.

4.4 Šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti

V první řadě je nezbytné určit, co je vlastně považováno za nakažlivou lidskou nemoc, o které hovoří příslušná ustanovení trestního zákoníku, tedy § 152 *šíření nakažlivé lidské nemoci*, a především jeho nedbalostní varianta uvedená v § 153 *šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti*. Odpověď poskytuje Nařízení vlády č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin. Konkrétně příloha č. 1 uvedeného nařízení obsahuje taxativní výčet nakažlivých lidských nemocí. Do tohoto výčtu bylo Nařízením vlády č. 75/2020 Sb., ze dne 13. března 2020, nově zařazeno i onemocnění COVID-19. Kompletní výčet zní následovně: AIDS (syndrom získané imunodeficiency) včetně nosičství viru HIV, amébová úplavice, dáivý kašel, cholera, hemorhagické horečky (např. Ebola, Marburg) mor, ornitóza a psitakóza, otravy a nákazy infekčního původu šířené potravinami a vodou, pohlavní nemoci, salmonelózy, SARS (Severe acute respiratory syndrome - těžký akutní respirační syndrom), trachom, trichinóza, tuberkulóza, tyf břišní a paratyf B včetně nosičství tyf skvrnitý úplavice bacilárním, virové hepatitidy včetně nosičství viru hepatitidy B záškrť a konečně již výše zmíněný COVID-19.⁷⁴

Šíření nakažlivé lidské nemoci jako takové je trestným činem ohrožovacím, k jeho dokonání tedy postačí pouhé nebezpečí, že by nakažlivá lidská nemoc mohla být rozšířena či zavlečena do míst, kde se nevyskytuje buď vůbec nebo ne

---

⁷³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1314-1324.

⁷⁴ Nařízení vlády č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin.

v epidemické podobě.⁷⁵ V souvislosti s tím a zejména v souvislosti s aktuální epidemickou situací nejen v České republice zapříčiněnou onemocněním COVID-19, je důležité zmínit, že trestní odpovědnost pachatele se nedovozuje pouze ve vztahu k porušení obecně platných pravidel, nýbrž i ve vztahu k pravidlům přijatým právě v souvislosti s aktuální situací. Takovýmto pravidlem může za současné situace být např. nařízení karantény ať už z důvodu návratu osoby ze zahraničí, z důvodu kontaktu s osobou pozitivně testovanou na onemocnění COVID-19 nebo přímo z důvodu nakažení.⁷⁶

Po novele zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, účinné od 1. prosince 2016, již neplatí, že by se přečinu šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti mohla dopustit pouze fyzická osoba. Aktuálně, ve světle § 7 výše zmíněného zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, platí, že výše uvedený přečin může spáchat jak osoba fyzická, tak osoba právnická. Rozdíl nastane pouze co do druhu trestu, který je možné za spáchání tohoto přečinu uložit.⁷⁷ Právnická osoba je za šíření nakažlivé lidské nemoci, ať už v jeho úmyslné či, pro účely této diplomové práce důležitější, nedbalostní formě, odpovědná, pokud fyzická osoba ve vedoucím postavení dala pokyn svému zaměstnanci k vykonání protiprávního činu nebo neprovedla potřebnou kontrolu zaměstnance, jež v jejím zájmu protiprávní čin páchal, čímž neučinila potřebná opatření k zamezení nebo odvrácení následků trestného činu. Podařilo-li by se právnické osobě prokázat, že vynaložila veškeré úsilí potřebné k zabránění protiprávnímu činu, byla by trestní odpovědnosti zproštěna.⁷⁸

Samotné ustanovení pojednávající o šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti, tedy § 153 trestního zákoníku, je poměrně obsáhlé. Tvoří ho pět

---

⁷⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1608-1612.

⁷⁶ AMBROŽ, O., FELIX, R. *Situace kolem stávající epidemie koronaviru COVID-19 nás vede ke stručnému shrnutí trestněprávních aspektů, které se mohou pojít s přijatými opatřeními Vlády ČR, jakož i se situací samotnou.* Právní prostor [online], publikováno dne 26.3.2020, citováno dne 22.2.2021. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/covid-19-trestnepravni-aspekty>

⁷⁷ TÝM AK KOCIÁN, ŠOLC, BALAŠTÍK. *KORONAVIRUS: právní dopady na podnikatele v ČR.* ksb.cz [online], publikováno dne 20.3.2020, citováno dne 22.2.2021. Dostupné z: https://www.ksb.cz/covid/cs/articles/36_trestny-cin-sireni-koronaviru

⁷⁸ POKORNÝ, T., KREJČÍČKOVÁ, Š. *Sankce za dob koronavirové pandemie – Trestněprávní odpovědnost – 2. díl seriálu.* epravo.cz [online], publikováno dne 24.2.2021, citováno dne 24.2.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sankce-za-dob-koronavirove-pandemie-trestnepravni-odpovednost-2-dil-serialu-112571.html>

odstavců, z toho dva jsou dále členěny do písmen. Odstavec druhý písm. a) se věnuje nedbalostnímu šíření nakažlivé lidské nemoci v době válečného stavu, živelní pohromy nebo jiné události, která vážně ohrožuje život či zdraví, případně ohrožuje veřejný pořádek nebo majetek. Stav ohrožení je Parlamentem České republiky vyhlášen na návrh vlády za situace, kdy je bezprostředně ohrožena svrchovanost státu, jeho územní celistvost nebo jeho demokratické základy, anebo dojde-li k napadení České republiky.⁷⁹ Spáchá-li pachatel přečin šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti právě v době stavu ohrožení státu, může být podle předemtného ustanovení trestního zákoníku potrestán trestem odnětí svobody v rozmezí od šesti měsíců do tří let. Pro zajímavost, za přečin šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti podle § 153 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, byl v období prvního nouzového stavu vyhlášeného na území České republiky z důvodu pandemie onemocnění COVID-19, tj. od 12. března 2020 do 17. května 2020, stíhán pouze jeden pachatel.⁸⁰

Vyšší sazby trestu odnětí svobody, než jak je uvedeno výše, stanoví trestní zákoník za takové šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti, jehož následkem dojde ke smrti poškozeného nebo mu je způsobena těžká újma na zdraví. V takovém případě může být pachatel stížen trestem odnětí svobody v trvání od jednoho roku až do šesti let. Dojde-li ke smrti poškozeného nebo je mu způsobena těžká újma na zdraví důsledkem pachatelova hrubého porušení zákonů na ochranu veřejného zdraví, zpřísnuje trestní zákoník trest odnětí svobody na dvě léta až osm let. Nejprísněji trestnou variantu skutkové podstaty šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti stanoví trestní zákoník v § 153 odst. 5, který kombinuje hrubé porušení předpisů na ochranu veřejného zdraví se smrtí, v tomto případě ale se smrtí nejméně dvou osob. Pachateli v takovém případě hrozí trest odnětí svobody v rozmezí tří až deseti let.

---

⁷⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1601-1607.

⁸⁰ POKORNÝ, T., KREJČÍČKOVÁ, Š. *Sankce za dob koronavirové pandemie – Trestněprávní odpovědnost – 2. díl seriálu.* epravo.cz [online], publikováno dne 24.2.2021, citováno dne 24.2.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sankce-za-dob-koronavirove-pandemie-trestnepravni-odpovednost-2-dil-serialu-112571.html>

4.5 Ohrožení pohlavní nemocí

Ustanovení pojednávající o ohrožení pohlavní nemocí, tedy § 155 trestního zákoníku, je od pohledu ustanovením velmi stručným, přesto v sobě obsahuje jak možnost úmyslného zavinění, tak možnost zavinění z nedbalosti, tedy dvě skutkové podstaty. Nedbalostní formy zavinění se však pachatel, ve světle rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 31. října 1985, č.j. Tpjf 24/85, může dopustit pouze za situace, kdy ví, že sice trpí nějakou nemocí či chorobou, avšak tuto nemá potvrzenou lékařským vyšetřením a zároveň se bez přiměřených důvodů spoléhá na to, že se nejedná o chorobu pohlavní.

Dokonce i samotný název tohoto ustanovení napovídá mnohé. Jednak z něj dovodíme, že se jedná o trestný čin ohrožovací. To v daném případě znamená, že k faktickému přenosu pohlavní choroby nemusí vůbec dojít, naopak k naplnění dané skutkové podstaty postačí vyvolání reálné a zejména bezprostřední hrozby, že k přenosu pohlavní choroby dojde. Dále nám název ustanovení napovídá, že se musí jednat výhradně o nemoc pohlavní. Ostatním lidským nemocem a chorobám se věnuje ustanovení § 153 trestního zákoníku nesoucí název *šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti*, respektive § 152 téhož zákona, *šíření nakažlivé lidské nemoci*. Odpověď na to, co je považováno za pohlavní nemoc, ale v zákoně nenajdeme. Blíže je nespécifikuje ani nařízení vlády ze dne 7. prosince 2009, č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin. Nezbytný výčet pohlavních nemocí však poskytuje komentář k trestnímu zákoníku. Ten uvádí, že se jedná o kapavku, syfilis neboli příjice, měkký vřed anebo tzv. čtvrtou pohlavní nemoc. Naopak onemocnění imunitního systému AIDS není za pohlavní nemoc považováno. Důvodem je skutečnost, že přenos tohoto onemocnění pohlavním stykem je sice možný, nejedná se však o jediný možný způsob přenosu, neboť k nakažení může dojít např. i vpíchnutím nesterilní injekční jehly do žíly.⁸¹

---

⁸¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1613-1616.

Pachatelem trestného činu ohrožení pohlavní nemocí, ať už v jeho nedbalostní či úmyslné podobě, může být jak osoba fyzická, tak osoba právnická. Zatímco o fyzické osobě jako pachateli není pochyb, právnická osoba se tohoto přečinu může dopustit teprve v souvislosti s novelou zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, účinnou od 1. prosince 2016. Jakkoli se může na první pohled zdát trestní odpovědnost právnických osob za spáchání tohoto přečinu kontroverzní, v hypotetické rovině si však lze představit modelovou situaci, kdy by provozování erotických podniků bylo legální podnikatelskou činností, s níž by mimo jiné souvisela povinnost pravidelných lékařských prohlídek osob poskytujících v takovémto podniku své služby a k této povinné prohlídce by, byť z nedbalosti, nedošlo. Následkem tohoto opomenutí by se včas nezjistil výskyt pohlavní nemoci a některý ze zákazníků by se jí při návštěvě daného podniku nakazil. V tomto modelovém případě by se provozovatel, dle mého názoru, dopustil přečinu ohrožení pohlavní z nemocí podle § 155 trestního zákoníku.

4.6 Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti

Tento ohrožovací přečin, jehož předmětem je ochrana lidského zdraví před požitím nebezpečných potravin, popř. jiných předmětů, je upraven v ustanovení § 157 trestního zákoníku. Jedná se o poměrně rozsáhlé ustanovení skládající se z pěti odstavců. Základní skutková podstata vyjádřená v prvním odstavci předmětného ustanovení doslova zní: „*Kdo v rozporu s jiným právním předpisem má na prodej nebo pro tento účel vyrobí anebo sobě nebo jinému opatří z nedbalosti potraviny nebo jiné předměty, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*“

Předně je ale nezbytné si vymezit, co se vlastně rozumí pojmem *potravina*, dále co je *jiný předmět*, o nichž předmětné ustanovení hovoří, a nesmíme zapomenout ani na onu *nebezpečnost pro lidské zdraví*. Výklad *potravin* je nasnadě – jedná se o vše, co se požívá, tedy jídlo a pití, ať už předem zpracované či syrové. Pojem *jiný předmět* je výkladově složitější a zahrnuje o poznání početnější škálu věcí. Mezi jiné předměty se řadí věci, které lidem slouží k uspokojování jejich potřeb, tj. od hraček a kosmetiky až po dopravní prostředky

a stroje. Obdobně jako u potravin, tak především u jiných předmětů, je vyžadována nebezpečnost ve vztahu k jejich obvyklému účelu.⁸² Nelze tedy namítat, že bylo zdraví osoby ohroženo například požitím malířských barev, protože jejich obvyklým účelem rozhodně není jejich konzumace.

Stěžejní je dále to, zda pachatel má závadnou potravinu či jiný předmět na prodej, vyrobí ji nebo ji opatří sobě či jinému. Při prodeji není rozhodující jeho forma, jeho legálnost, ani četnost takového jednání. Důležitý je účel potraviny či předmět prodat. Není ani rozhodující, zda se věc skutečně prodá či nikoli, neboť, jak bylo uvedeno výše, jedná se o trestný čin ohrožovací, k jehož spáchání postačí, že pachatel má danou věc k prodeji. Obdobně je tomu v případě výroby, kdy se nemusí jednat o oficiální průmyslnou nebo například ani o řemeslnou výrobu, ale postačí jakékoli zhotovení závadné potraviny či předmětu. Co se obstarání týče, potravina či věc mohou být obstarány i trestným činem, nejčastěji k tomu dochází krádeží. Pro výrobu i obstarání platí, že nezbytně musí vést k účelu prodeje, v opačném případě nezakládají odpovědnost za přečin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti.⁸³

Odstavec druhý předmětného ustanovení je rozdělen do tří písmen. Pod písmenem a) se skrývá spáchání přečinu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti *za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek*, které je v současné době, s ohledem na vyhlášený nouzový stav v České republice z důvodu pandemického šíření onemocnění COVID-19, velmi aktuální. Pachateli v takovém případě hrozí trest odnětí svobody v trvání až dvou let. Stejně dlouhý trest hrozí pachateli, který se shora uvedeného přečinu dopustil tím, že porušil důležitou povinnost stanovenou zákonem nebo plynoucí z jeho zaměstnání či povolání, postavení nebo funkce, a dále pachateli, který přečinem způsobil poškozenému těžkou újmu na zdraví.

Nejpřísněji trestnou variantu tohoto přečinu vymezuje odstavec 5 ustanovení § 157 trestního zákoníku, který za způsobení smrti nejméně dvou

---

⁸² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1616-1622.

⁸³ Tamtéž.

osob vlivem hrubého porušení hygienických, popř. jiných zákonů týkajících se daných potravin či předmětů, vymezuje pachateli trest odnětí svobody v trvání tři až deseti let.

4.7 Obecné ohrožení z nedbalosti

Skutková podstata obecného ohrožení z nedbalosti je upravena ustanovením § 273 a je tedy součástí hlavy VII zvláštní části trestního zákoníku *trestné činy obecně nebezpečné*, nikoli hlavy I nazvané *trestné činy proti životu a zdraví*, jako všechny výše uvedené skutkové podstaty. S ohledem na objekt tohoto přečinu, kterým je ochrana života a zdraví lidí a mimo to také zájem na ochraně cizího majetku⁸⁴, však své místo mezi nedbalostními trestnými činy směřujícími proti životu a zdraví jednoznačně má.

Ustanovení § 273 je složeno ze čtyř odstavců. Základní skutková podstata, uvedená v odstavci prvním, je vymezena poměrně široce a zní „*Kdo z nedbalosti způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nebo kdo z nedbalosti takové obecné nebezpečí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*“ Kvalifikované skutkové podstaty dále stanoví přísnější tresty pro pachatele, kteří svým nedbalostním jednáním způsobí těžkou újmu na zdraví nebo dokonce smrt poškozeného tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající mu z jeho zaměstnání, povolání, postavení či funkce nebo mu tuto povinnost ukládá přímo zákon. Pro úplnost dodejme, že přísnější tresty hrozí i těm pachatelům, kteří způsobí značnou škodu nebo škodu velkého rozsahu, avšak objekt spočívající v ochraně majetku není pro tuto diplomovou práci stěžejní.

O naplnění této skutkové podstaty lze hovořit i v souvislosti s aktuální pandemickou situací způsobenou šířením onemocnění COVID-19 a to za předpokladu, že by pachatel uvedl nejméně sedm osob v reálné nebezpečí smrti

---

⁸⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 2780-2788.

nebo těžké újmy na zdraví. Případný jednočinný souběh s přečinem šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti není možný, neboť tento přečin je k přečinu obecného ohrožení z nedbalosti v poměru subsidiarity.⁸⁵ Počet sedmi lidí samozřejmě není náhodný, jedná se o číslo stanovené judikaturou, konkrétně starším usnesením Nejvyššího soudu Československé republiky vydaným dne 18. ledna 1982 pod sp. zn. 7 To 55/81, které je doposud, co do počtu lidí, aktuální, neměnné a stále respektované.

4.8 Opilství

I trestný čin opilství, jehož úprava se nachází v ustanovení § 360 trestního zákoníku, jež je součástí hlavy X zvláštní části trestního zákoníku *trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*, má, resp. přesněji řečeno může mít své místo mezi nedbalostními trestnými činy směřujícími proti životu a zdraví lidí. Odstavec 1 předmětného ustanovení, který obsahuje základní skutkovou podstatu, zní: „*Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí činu jinak trestného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let; dopustí-li se však činu jinak trestného, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.*“

Jak je ostatně z textu daného ustanovení patrné, jedná se o velmi specifický trestný čin. Jeho specifická povaha spočívá především v pojetí objektu, který je v případě opilství dvojitý – primární a sekundární. Obsah primárního objektu je poměrně široký a jedná se o *občanské soužití*. Objekt sekundární není možné nikterak zobecnit, neboť tento je vždy určen oním kvazideliktem, kterého se pachatel v opilosti dopustil.⁸⁶ Právě s ohledem na tento sekundární objekt lze, byť opravdu v tom nejširším možném pojetí, zařadit nedbalostní variantu trestného činu opilství mezi trestné činy, jež chrání život a zdraví lidí a které je zároveň možné způsobit nedbalostním jednáním pachatele. Že je toto zařazení poměrně výstižné podporuje i formulace skutkové podstaty trestného činu opilství v trestním zákoně z roku 1950, která byla vymezena v § 187. Konkrétně odstavec

---

⁸⁵ POKORNÝ, T., KREJČÍČKOVÁ, Š. *Sankce za dob koronavirové pandemie – Trestněprávní odpovědnost – 2. díl seriálu*. epravo.cz [online], publikováno dne 24.2.2021, citováno dne 3.3.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sankce-za-dob-koronavirove-pandemie-trestnepravni-odpovednost-2-dil-serialu-112571.html>

⁸⁶ LANGER, P. *Trestný čin opilství (1. část)*. Bulletin advokacie, 2005, č. 2, s. 55.

druhý tohoto ustanovení počítal s možností, že se pachatel v opilosti mohl mimo jiné ohrozit život nebo zdraví jiného. Dalším podpůrným argumentem pro toto zařazení je skutečnost, že nejčastější kvazidelikty jsou právě ty trestné činy, jejichž objektem je život a zdraví lidí, tedy trestné činy násilné povahy.⁸⁷

---

⁸⁷ ŘÍHA, J. *Zamyšlení nad trestným činem opilství - § 201a TZ*. Kriminalistika [online], 2002, č. 5, citováno dne 9.3.2021. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

5 Platná právní úprava ve světle judikatury

5.1 Důležitá povinnost

Velmi často bývají skutkové podstaty přečinů usmrcení z nedbalosti, těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti a ublížení na zdraví z nedbalosti naplněny v souvislosti s provozem na pozemních komunikacích, jak již bylo rozebráno výše. Právě na příkladu dopravních nehod je praktické demonstrovat, jak se judikatura vypořádává s danou problematikou a ostatně i se samotným pojmem *důležitá povinnost*, jež je výslovným znakem kvalifikovaných skutkových podstat usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 2 trestního zákoníku, těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 2 trestního zákoníku a dále znakem základní skutkové podstaty v případě ublížení za zdraví podle § 148 odst. 1 trestního zákoníku. Nesmíme opomenout ani obecné ohrožení z nedbalosti, jehož se lze taktéž dopustit porušením důležité povinnosti a to podle § 273 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku. Teorie porušením důležité povinnosti obecně rozumí takové porušení povinností, které za dané situace a v daném čase podstatně zvyšuje nebezpečí pro lidský život a pro zdraví lidí⁸⁸, blíže jej však specifikuje následující judikatura.

Nejvyšší soud v jednom ze svých starších, avšak co do projednávané věci stále velmi aktuálních, usnesení, které bylo vydáno dne 10. září 2009 pod sp. zn. 3 Tdo 1046/2009, konstatuje, že „*Jestliže řidič motorového vozidla při předjíždění, s ohledem na typ jak jím řízeného vozidla, tak předjížděného vozidla, povětrnostní podmínky, stav pozemní komunikace apod., nedodrží bezpečný boční odstup od předjížděného motorového vozidla, a v důsledku toho vznikne například vzdušný vír ohrožující stabilitu předjížděného účastníka provozu na pozemních komunikacích, lze takové jednání pokládat za porušení důležité povinnosti řidiče motorového vozidla vyplývající zejména z ustanovení § 4 písm. a), § 17 odst. 5 písm. c) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů.*“ Konkrétněji se jednalo se o případ, kdy profesionální řidič dlouhé nákladní soupravy s přívěsem předjížděl řidiče mopedu. Předjížděním, při kterém řidičem nákladní soupravy po celou dobu předjíždění nedodržel bezpečnou boční vzdálenost od předjížděného

---

⁸⁸ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X. s. 644.

mopedu, byl způsoben vzdušný vír, jež měl za následek pád řidiče mopedu a jeho následnou smrt. Obvodní soud pro Prahu 2 uznal podle tehdejší platné právní úpravy obviněného vinným přečinem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Odvolací soud, jímž byl Městský soud v Praze, výrok o vině potvrdil. Pro úplnost doplňme, že dovolání obviněného bylo shora konkretizovaným usnesením odmítnuto pro jeho zjevnou neopodstatněnost.

Dalším příležitým příkladem je usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. srpna 2011, které bylo vydáno pod sp. zn. 6 Tdo 523/2011 a ve kterém bylo dáno za pravdu argumentům nejvyšší státní zástupkyně, kdy tato uvedla, že „za porušení důležité povinnosti při provozu na silnicích se v praxi považuje takové porušení povinnosti řidiče motorového vozidla, které se zřetelem na sílu, rychlost a hmotnost motorových vozidel může mít za následek vážnou dopravní nehodu, a které podle všeobecné zkušenosti takový následek skutečně často mívá“. Tato argumentace je poněkud obecnější než v prvním případě, avšak, jak již bylo uvedeno výše, provoz na pozemních komunikacích se vyvíjí dynamicky a díky obecnější argumentaci je možné ji vztáhnout na širší okruh situací do budoucna. Vždy však musí být daná situace posuzována individuálně a se zaměřením na ohrožení lidského života či zdraví. V tomto případě se skutkově jednalo o nezastavení osobního motorového vozidla před přechodem pro chodce na víceproude silnici, přestože řidič vozidla jedoucí v protisměru i řidič vozidla jedoucí v souběžném jízdním pruhu zastavili, aby umožnili přejít vozovky chodkyni. Za tento skutek byl obviněný uznán vinným přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 trestního zákoníku.

Nezbytné je v souvislosti s porušením důležité povinnosti zkoumat i případné přičinění poškozeného ke způsobenému následku. Tzv. *gradaci příčinné souvislosti* se věnoval Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 17. února 2016, sp. zn. 15 Tdo 944/2015. V předmětném usnesení se velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu vypořádával s dovoláním obviněného, který byl uznán vinným přečinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 trestního zákoníku. Ten se měl uvedeného přečinu dopustit tím, že při jízdě po hlavní pozemní komunikaci překročil maximální povolenou rychlost, kvůli které nebyl schopen zabránit střetu s osobním vozidlem přijíždějícím z vedlejší pozemní komunikace, přestože řidič osobního vozidla nedal dodávkovému vozidlu, řízeném obviněným, přednost

v jízdě a na hlavní pozemní komunikaci vjel, aniž by se dostatečně přesvědčil o tom, že tak může učinit. Řidič osobního vozidla následkům zranění způsobených srážkou podlehl. Okresní soud v Ústí nad Orlicí, rozhodující ve věci v prvním stupni, obžalovaného uznal vinným ze shora uvedeného přečinu, při svém rozhodování však nedostatečně zohlednil otázku spoluzavinění poškozeného. Nejvyšší soud proto ve světle tohoto případu konstatoval, že *„K naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 2 trestního zákoníku je nezbytné, aby porušení konkrétní povinnosti považované za důležitou bylo v souladu s principem gradace příčinné souvislosti zásadní příčinou vzniku následku (účinku). Jestliže při vzniku následku spolupůsobilo více příčin (např. jednání pachatele a poškozeného), je třeba z hlediska povahy znaku „porušení důležité povinnosti“ vždy zkoumat konkrétní okolnosti skutku (srov. č. 36/1984 Sb. rozh. tr.) a zvláště hodnotit význam a důležitost každé příčiny pro vznik následku. Je-li rozhodující příčinou způsobeného následku v podobě usmrcení poškozeného např. jeho významné spoluzavinění při dopravní nehodě, nelze zpravidla dovodit, že pachatel spáchal trestný čin usmrcení z nedbalosti tím, že porušil důležitou povinnost, která mu byla uložena zákonem.“*

Dané rozhodnutí však připouští ještě jednu velmi důležitou věc a sice návrat k předchozí právní úpravě, konkrétně k užití § 88 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, neboť má za to, že současná právní úprava neobsahuje období tohoto ustanovení. Své argumenty podporuje již dříve vydaným usnesením Nejvyššího soudu ze dne 11. září 2012, sp. zn. 4 Tdo 947/2012, ve kterém Nejvyšší soud vyjádřil názor, že současný trestní zákoník *„již neumožňuje, aby v takovýchto případech byla zmírněna právní kvalifikace jednání obviněného, jestliže je zároveň zjištěna určitá, nikoli nevýznamná míra spoluzavinění poškozeného.“*

Situace, kterou judikatura naopak nepovažuje za porušení důležité povinnosti řidičem je taková, kdy dospělý a svéprávný spolujezdec není za jízdy připoután bezpečnostním pásem a následkem dopravní nehody dojde k jeho usmrcení, těžkému ublížení na zdraví nebo k ublížení na zdraví podle příslušných ustanovení trestního zákoníku. K dané problematice se vyjádřil Ústavní soud České republiky v nálezu ze dne 17. dubna 2018 vydaném pod sp. zn. II. ÚS 492/17, ve kterém rozhodoval o ústavní stížnosti stěžovatele odsouzeného soudem prvního stupně mimo jiné pro přečin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 3 trestního

zákoníku, kterého se měl stěžovatel dopustit tím, že po předchozím požití alkoholu a v nepřiměřené rychlosti nezvládl průjezd zatáčkou, vyjel z vozovky a následkem čehož se vozidlo převrátilo na střechnu. Zemřel spolujezdec, bratr řidiče, sedící nepřipoutaný na předním sedadle. Skutek byl následně odvolacím soudem překlasifikován na přečin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 trestního zákoníku, ten shledal, že nedošlo k hrubému porušení příslušného zákona o bezpečnosti dopravy, nýbrž že byla porušena důležitá povinnost uložena stěžovateli zákonem. Stěžovatel poté prostřednictvím svého právního zástupce podal dovolání, které však bylo Nejvyšším soudem odmítnuto, následně byla podána ústavní stížnost, jež byla shora uvedeným nálezem Ústavního soudu České republiky zamítnuta. Přesto lze ve světle tohoto nálezu konstatovat především to, že na řidiče motorového vozidla spadajícího do kategorie M1, tj. standartní osobní motorové vozidlo, jehož spolujezdec, resp. spolujezdci jsou osobami zletilými a plně svéprávními a s předchozí zkušeností s přepravou v motorovém vozidle, nedopadá povinnost zajistit použití bezpečnostních pásů spolujezdci, neboť není naplněn žádný z předpokladů uvedených v § 4 a § 5 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích. Doslova Ústavní soud v tomto nálezu říká: „*V případě situací obdobných té stěžovatelově, tj. situací, kdy řidič přepravuje pouze dospělé a plně svéprávné osoby ve vozidle kategorie M1, z nichž každá absolvovala autoškolu, sama již mnohokrát řídila a mnohokrát cestovala v osobním motorovém vozidle jako přepravovaná osoba, má Ústavní soud z tohoto důvodu za to, že takový výklad § 5 odst. 1 písm. i) zákona o provozu na pozemních komunikacích, podle něž má řidič obecnou povinnost obstarat zajištění přepravovaných osob zádržným bezpečnostním systémem, bez toho, aby řečený zákon svěřoval řidiči rovněž i dostatečné právní prostředky ke splnění této povinnosti, klade na řidiče nepřiměřenou zátěž.*“

Dále Ústavní soud v tomto nálezu zdůrazňuje, že principem současného materiálního státu mimo jiné je, že každý nese sám odpovědnost za svou vlastní bezpečnost, disponuje-li dostatečným množstvím informací a faktickou možností se chránit. Vše výše uvedené přesto automaticky neznamená, že by řidič nemohl být odpovědný například za horší následek, který by vznikl v příčinné souvislosti s nehodou, kterou by byl z nedbalosti způsobil.

Judikatura ve vztahu k důležitým povinnostem uvádí mnohé příklady činností, resp. situací, které způsobují jejich porušení, není však možné vytvořit

jejich ucelený taxativní výčet, neboť provoz na pozemních komunikacích se vyvíjí opravdu velmi dynamicky a nepředvídatelně.

5.2 Hrubé porušení zákona

Od pojmu *důležitá povinnost* je nezbytné odlišit pojem *hrubé porušení zákona*, jež je pojmovým znakem kvalifikované skutkové podstaty přečinu usmrcení z nedbalosti, konkrétně podle ustanovení § 143 odst. 3 trestního zákoníku. Přestože k sobě oba pojmy mají velmi blízko, hrubé porušení zákona je porušením ještě více intenzivním, než je tomu v případě porušení „pouhé“ důležité povinnosti, což lze dovodit z toho, že vzbuzuje důvodnou obavu, že daným jednáním bude způsobena smrt člověka.⁸⁹

Nejvyšší soud se k této problematice vyjádřil v usnesení, které bylo vydáno dne 29. ledna 2014 pod sp. zn. 7 Tdo 1356/2013. Skutkově se jednalo o situaci, kdy obviněný, řidič osobního automobilu, v nedovolené a nepřiměřené rychlosti nebezpečně přešel z jednoho jízdního pruhu do druhého, přičemž se nesoustředil na ostatní okolnosti a přehlédl, že řidič jedoucí v témže směru, ale v levém jízdním pruhu, zastavil před označeným přechodem pro chodce, aby umožnil bezpečné přejetí vozovky dvěma chodcům. Obviněný právě s ohledem na jeho neopatrnou a okolnostem nepřiměřenou jízdu, nedbaje řidiče v levém jízdním pruhu a označeného přechodu, oba chodce srazil. Jeden z nich následkem způsobených poranění zemřel. Jak již bylo zmíněno výše, pojmy *hrubé porušení zákona* a *porušení důležité povinnosti* jsou si navzájem velmi blízké a rozdíly mezi nimi bývají často drobné. Tak tomu bylo i v tomto případě, kdy Okresní soud Plzeň – město nejprve jednání obviněného kvalifikoval právě jako přečin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 3 trestního zákoníku. Po podaném odvolání Krajský soud v Plzni prvostupňový rozsudek zrušil a sám také obviněného uznal vinným, avšak přečinem ublížení na zdraví podle ustanovení § 143 odst. 1, 2 trestního zákoníku. V takovém případě by tedy obviněný „pouze“ porušil důležitou povinnost. Na rozhodování Krajského soudu v Plzni měl vliv především znalecký posudek týkající se rychlosti jízdy obviněného, ze kterého vyplývá, že i přesto, že došlo k překročení maximální dovolené rychlosti, byl by obviněný schopen zastavit

---

⁸⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1500-1521.

před přechodem pro chodce, kdyby jízdě věnoval dostatečnou pozornost a začal v čas brzdit. Důsledkem toho, není dle názoru krajského soudu, možné považovat rychlou jízdu za příčinu nehody. Jedinou příčinou tak zůstává nepozornost obviněného řidiče. Nejvyšší soud však shledal právní posouzení skutku krajským soudem za nesprávné a konstatoval, že za dané situace obviněný svým jednáním hrubě porušil zákon, neboť během jízdy porušil hned několik základních povinností řidiče. Své rozhodnutí odůvodnil následovně: *„Jednání řidiče osobního motorového vozidla, který projížděl obcí nedovolenou a nepřiměřenou rychlostí, nesledoval dostatečně pozorně situaci v provozu na pozemní komunikaci, nezastavil vozidlo před přechodem pro chodce a neumožnil bezpečné přejetí pozemní komunikace chodcům, kteří ji přecházeli po přechodu pro chodce, za situace, kdy jiný řidič jedoucí v téže směru jízdy v jiném jízdním pruhu na pozemní komunikaci o dvou nebo více jízdních pruzích vyznačených na vozovce v jednom směru jízdy zastavil své vozidlo před přechodem pro chodce, aby dal přednost přecházejícím chodcům, naplňuje ve svém souhrnu hrubé porušení zákonů o bezpečnosti dopravy podle § 143 odst. 3 tr. zákoníku.“* S ohledem na shora uvedené lze konstatovat, že dojde-li při jízdě k porušení více zákonem stanovených povinností zároveň, jedná se o hrubé porušení a skutek je nutné posuzovat podle ustanovení § 143 odst. 1, 3 trestního zákoníku.

Hrubé porušení zákona je kromě shora uvedené kvalifikované skutkové podstaty usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 3 trestního zákoníku pojmovým znakem také následujících dvou kvalifikovaných skutkových podstat přečinů a sice přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti ve smyslu ustanovení § 147 odst. 3 trestního zákoníku a dále přečinu ublížení na zdraví z nedbalosti vymezeném v § 148 odst. 2 téhož zákona. V obou případech však k jejich naplnění shodně nepostačuje samotné hrubé porušení zákona, nýbrž musí dojít k ublížení na zdraví z nedbalosti, respektive k těžkému ublížení na zdraví z nedbalosti, nejméně dvou osob. Přečin ublížení na zdraví podle § 148 odst. 2 byl obsahem rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2017, sp. zn. 3 Tdo 1708/2016. Obviněný byl nejprve okresním a posléze i krajským soudem uznán vinným výše uvedeným přečinem, kterého se dopustil tím, že při řízení motorového osobního vozidla předjížděl v pravotočivé zatáčce přes vodorovnou „plnou čáru“ nákladní vozidlo, aniž by měl dostatečný přehled o vozidlech jedoucích v protisměru, a při tomto manévru se levou přední částí vozu střetl s vozem protijedoucím. Při srážce utrpěl

zranění jak řidič protijedoucího vozu, tak i jeho spolujezdkyně. Přestože bylo dovolání obviněného usnesením Nejvyššího soudu odmítnuto pro svou zjevnou neopodstatněnost, stojí za zmínku, neboť obsahuje velmi pěknou argumentaci státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, který se k podanému dovolání vyjadřoval. Tento ve svém vyjádření uvedl, že „*k naplnění znaku „hrubé porušení zákonů o bezpečnosti dopravy“ ve smyslu § 148 odst. 2 tr. zákoníku postačí nejen porušení zákona jediného, ale zejména i porušení třeba i jen jedné jediné povinnosti, bude-li tato povinnost povinností velmi významnou. Tedy povinností mající zásadní význam pro bezpečnost dopravy. Taková povinnost se bude vyznačovat tím, že její porušení musí téměř vždy vést ke smrti nebo těžkému zranění účastníka silničního provozu. Má za to, že porušení povinnosti „neohrozit protijedoucího řidiče“ uvedené v ustanovení § 17 odst. 5 písm. c) zákona o silničním provozu k takovým nejtěžším následkům postačuje samo o sobě, přičemž skutečnost, že se v projednávané věci vozidla čelně nestrétla, byla jen souhra šťastných náhod. Považuje za nesporné, že jednání dovolatele mělo všechny znaky popsané již v rozhodnutí č. 13/1972 Sb. rozh. tr. – jednalo se o „hrubě nedbalé porušení předpisů majících základní význam pro bezpečnost dopravy“.*“

5.3 Těžká újma na zdraví

Dalším častým znakem kvalifikovaných skutkových podstat nedbalostních trestných činů směřujících proti životu a zdraví je *těžká újma na zdraví*. V případě skutkové podstaty těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti je těžká újma na zdraví dokonce alfou a omegou celého ustanovení a vyskytuje se tedy již v jeho základní skutkové podstatě, tj. v § 147 odst. 1 trestního zákoníku. Dále se s pojmem těžká újma na zdraví můžeme setkat v ustanoveních § 153 odst. 2 písm. c) a odst. 3 písm. b) téhož ustanovení trestního zákoníku, tedy v kvalifikovaných skutkových podstatách přečinu šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti. Obdobně je těžká újma na zdraví znakem kvalifikovaných skutkových podstat přečinu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 2 písm. c) a odst. 3 písm. b) trestního zákoníku. I přečin obecné ohrožení z nedbalosti pracuje s pojmem těžká újma na zdraví, a to konkrétně v ustanovení § 273 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. b) trestního zákoníku.

Těžkou újmou na zdraví se ve světle příslušných ustanovení rozumí jak fyzická újma, tak újma psychická či duševní, musí však vzniknout v příčinné

souvislosti s jednáním pachatele. Právě tímto se zabývá usnesení Nejvyššího soudu vydané dne 27. března 2018 pod sp. zn. 6 Tdo 320/2018, které se sice nedotýká problematiky dopravních nehod, avšak z pohledu těžké újmy na zdraví se jedná o usnesení nejen velice zajímavé, ale především důležité a do budoucna jistě použitelné i na onu problematiku dopravních nehod. Nejvyšší soud v tomto usnesení doslova říká, že: *„Zavinění pachatele je třeba prokázat nejen ve vztahu k jeho jednání, nýbrž i k následku činu a příčinnému vztahu mezi jednáním a následkem. K vyslovení jeho viny přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 tr. zákoníku proto nedostačuje, pokud soud zdůvodní existenci nevědomé nedbalosti pachatele podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku jen ve vztahu k jeho neopatrnému jednání (např. způsobení požáru) a k jím bezprostředně přivolenému somatickému poškození zdraví poškozeného (ke vzniku popálenin jeho těla), není-li těžká újma na zdraví shledávána v tomto poranění, nýbrž v duševní poruše (posttraumatické stresové poruše), která se u poškozeného měla vyvinout jako následek činu pachatele. V takovém případě je nezbytné prokázat jeho nedbalostní formu zavinění k této vážné poruše zdraví, která je zákonným znakem objektivní stránky uvedeného přečinu.“* Dále v tomto usnesení Nejvyšší soud říká, že tato duševní porucha poškozeného musí být soudním znalcem přesně vymezena v jeho znaleckém posudku, a to včetně popisu konkrétních projevů. Přesněji: *„Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, musí obsahovat popis konkrétních projevů posttraumatické stresové poruchy u poškozeného, tj. uvedení skutečností, v jakých sférách života poškozeného se tato porucha projevila a po jakou dobu a v jaké intenzitě ho omezila v obvyklém způsobu života. Takto musí být zadavatelem znalecký úkol vymezen. Nestáčí jen znalcovo konstatování, že v důsledku jednání obviněného tato posttraumatická stresová porucha u poškozeného nastala. Jen při zodpovězení těchto otázek lze totiž rozhodnout, zda se tato posttraumatická stresová porucha projevila jako vážná porucha zdraví.“* Skutkově se jedná o případ, kdy následkem neopatrné manipulace obviněného, sportovního a rekondičního maséra, se zapáleným lihovým kahanem došlo ke vzplanutí masážního lehátka, na kterém se v danou chvíli nacházela poškozená, jeho klientka, která utrpěla popáleniny II. stupně celkem na 10 % celkového povrchu těla, zejména na hrudníku, břiše a pravé horní končetině. Toto zranění se řadí mezi zranění lehká, avšak poškozená dále utrpěla také posttraumatickou stresovou poruchu, která se naopak, pro svou delší dobu trvání, řadí mezi zranění těžká. Obviněný byl soudem prvního stupně uznán vinným

přechinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 trestního zákoníku, za který mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 10 měsíců, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v délce 30 měsíců, dále mu byla uložena povinnost nahradit způsobenou nemajetkovou újmu a vzniklou škodu a do jednoho měsíce se poškozené písemně omluvit Jeho odvolání podané proti rozsudku prvního stupně bylo odvolacím soudem zamítnuto pro jeho nedůvodnost. V následném dovolání, které Nejvyšší soud shledal přípustným, obviněný mimo jiné zpochybňoval, že by jeho jednání bylo trestným činem, byť spáchaným z nedbalosti, neboť v něm neshledával potřebnou míru trestnosti, tj. společenské škodlivosti, a považoval ho pouze za nešťastnou náhodu. Tyto jeho námitky však Nejvyšší soud odmítl, přesto však dospěl k závěru, že je rozhodnutí soudu prvního stupně stíženo vadou, kdy tvrdí, že popis skutku neobsahuje transparentní vymezení časových souvislostí, na jejichž podkladě by bylo možné konstatovat, že se jednalo o delší dobu trvající poruchu zdraví podle § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku, resp. jak je doslovně uvedeno v usnesení: „*ve skutkové větě ve výroku o vině není ani v náznacích obsažen údaj, z něhož by bylo možno dovozovat nezpochybnitelný závěr, kdy se soudem zjištěná posttraumatická stresová porucha u poškozené vyvinula (zda ihned po činu, či s nějakým časovým odstupem) a dokdy se ve své závažnosti jako vážná porucha zdraví u poškozené projevovala, čili zda zapříčinila delší dobu (kolem 6 týdnů) trvající poruchu zdraví poškozené v podobě (intenzitě/zátěži), kterou lze oprávněně označit za vážnou poruchu zdraví*“.

Závěrem shrňme, že zavinění pachatele musí být prokázáno nejen k jeho jednání, avšak také ke způsobenému následku, resp. způsobeným následkům a také k příčinné souvislosti mezi nimi.

5.4 Princip omezené důvěry v dopravě

Judikatura soudů se v souvislosti se silniční dopravou a provozem na pozemních komunikacích zabývá mimo jiné také problematikou tzv. omezené důvěry, resp. *principem omezené důvěry*. Tento pojem není v českém trestním právu žádnou novinkou, objevuje se již ve čtyřicátých letech minulého století, od té doby však prošel významným vývojem, spojeným s rozmachem automobilové dopravy, až do současné ustálené podoby, která bude demonstrována na

následujících rozhodnutích soudů.⁹⁰ Úvodem je však nezbytné zmínit, že se každý účastník provozu na pozemních komunikacích, nikoli tedy pouze řidič motorového vozidla, musí řídit pravidly silničního provozu vymezenými v ustanovení § 4 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, zejména se chovat ohleduplně, aby nebylo ohrožováno zdraví lidí a zvířat, nebyl poškozován majetek ani životní prostředí, dále se řídit pravidly provozu na pozemních komunikacích a případnými pokyny policisty a v neposlední řadě i světelnými, popřípadě akustickými signály, dopravními značkami nebo jinými zařízeními, která udávají provozní informace např. na dálnici. Není-li si účastník některou ze značek nebo ze signálů jistý, nemůže si je vykládat ve svůj prospěch.⁹¹

Podstatou principu omezené důvěry v dopravě je to, že se řidič při provozu na pozemních komunikacích může spolehnout na to, že stejně jako on, budou i ostatní účastníci provozu na pozemních komunikacích dodržovat pravidla tohoto provozu, nevyplývá-li však z konkrétní situace něco jiného. Ústavní soud České republiky v jednom ze svých aktuálních nálezů ze dne 21. prosince 2020, sp. zn. II. ÚS 1711/20, konstatuje, že ale není možné z výše uvedeného principu dovozovat, že by řidič musel vždy předpokládat porušení pravidel silničního provozu ze strany ostatních účastníků. V daném případě došlo ke sražení poškozené, chodkyně přecházející vozovku mimo vyznačený přechod pro chodce a nikoli kolmo, tedy ne nejkratší možnou cestou, z levé strany z pohledu řidiče. K jejímu sražení řidičem osobního motorového vozidla, tedy stěžovatelem, došlo až při pravém okraji vozovky ve směru jízdy. Stěžovatel se dle obžaloby dostatečně nevěnoval řízení, nesledoval situaci kolem něj, a naopak byl zaujat gestikulováním manžela poškozené, který stál na protější straně vozovky a volal na ni a důrazně jí něco ukazoval. Tento skutek byl kvalifikován jako těžké ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 trestního zákoníku a stěžovatel za něj byl soudem prvního stupně odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Odvolání

---

⁹⁰ MIKEŠKOVÁ, A. *K principu omezené důvěry v dopravě*. epravo.cz [online], publikováno dne 28.1.2021, citováno dne 14.3.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-principu-omezene-duvery-v-doprave-112505.html>

⁹¹ LUKÁŠOVÁ, M. *Princip omezené důvěry v dopravě na pozemních komunikacích*. pravo21.cz [online], publikováno dne 6.12.2018, citováno dne 14.3.2021. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/princip-omezene-duvery-v-doprave-na-pozemnich-komunikacich>

proti rozsudku prvního stupně podané stěžovatelem bylo odvolacím soudem jako nedůvodné zamítnuto. Dovolání k Nejvyššímu soudu České republiky bylo tímto soudem odmítnuto, neboť nebylo podáno ze zákonem vymezených důvodů. Dle názoru Ústavního soudu se však není možné ztotožnit se závěrem soudu prvního stupně a s ohledem na zásadu principu omezené důvěry v dopravě Ústavní soud uvádí: „*S přihlédnutím k uvedené zásadě se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že řidič musí vždy předpokládat porušení pravidel silničního provozu jinými účastníky. Zanedbání potřebné míry opatrnosti ze strany řidiče jako nezbytný předpoklad nedbalostního zavinění nelze vyvozovat pouze z faktu, že došlo ke škodlivému následku. Z tohoto pohledu bylo podle názoru Ústavního soudu nutno nahlížet i na skutkové zjištění, podle nějž manžel poškozené svým chováním upoutal pozornost stěžovatele. Úvahu obecných soudů, že se jím stěžovatel neměl nechat rozptýlit a nadále se koncentrovat na dění na vozovce před ním, označil za nerealistickou. Jeho počínání měl naopak za přirozenou reakci na méně obvyklou situaci, která navíc trvala jen krátký časový okamžik.*“ Odpovědnost za škodlivý následek by, dle tohoto nálezu, byla dána pouze pokud by se prokázalo, že řidič věnoval gestikulujícímu muži na protější straně vozovky pozornost nepřiměřeně dlouhou dobu, čímž by porušil potřebnou míru opatrnosti. Ústavní soud dále soudu prvního stupně vytýká, že nedostatečně zohlednil aktuální viditelnost v místě srážky a ani další specifické poměry v daném místě. Ústavní stížnosti stěžovatele bylo Ústavním soudem vyhověno, napadená rozhodnutí byla zrušena a případ vrácen k soudu prvního stupně.

O tom, na co se naopak řidič motorového vozidla v souladu s principem omezené důvěry v dopravě může spolehnout, se věnoval Ústavní soud ve svém nálezu vydaném dne 25. října 2016 pod sp. zn. IV. ÚS 3159/15, ve kterém rozhodoval o ústavní stížnosti stěžovatele odsouzeného soudem prvního stupně k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců podmíněně odloženému na zkušební dobu šestnácti měsíců pro přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 trestního zákoníku. Odvolací soud uložený trest odnětí svobody zkrátil na čtyři měsíce a zkušební dobu stanovil v trvání jednoho roku. Dovolání bylo Nejvyšším soudem odmítnuto. Stěžovatel se měl tohoto přečinu dopustit tím, že při odbočování vlevo na přehledném úseku silnice mimo obec, který byl rovněž opatřen svislým dopravním značením zákaz předjíždění, omezil a ohrozil motocyklistu, který ho v danou chvíli předjížděl, přičemž narazil do zadní části

vozidla řízeného stěžovatelem. Ústavní soud se s výkladem obecných soudů neztotožnil a k dané věci uvedl, že: „Řidič osobního motorového vozidla může v souladu s principem omezené důvěry v dopravě spoléhat na to, že pokud s dostatečným předstihem (řádně) dává ostatním účastníkům silničního provozu najevo svoji vůli odbočit vlevo, a ověřil si již, že neexistuje překážka, která by mu v tom bránila, může v odbočovacím manévru pokračovat.“ Své tvrzení dále podporuje logickým argumentem a sice, že odbočující řidič nemůže při odbočovacím manévru vlevo nepřetržitě sledovat situaci za ním, nýbrž musí sledovat, co se děje ve směru jeho jízdy. Závěrem Ústavní soud konstatuje, že doslova extrémně vadným závěrem obecných soudů o existenci nedbalostního zavinění stěžovatele, došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv, konkrétně práva chráněného Listinou základních práv a svobod v čl. 36 odst. 1, ústavní stížnosti tedy v plném rozsahu vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil.

5.5 Postup lege artis

Pojem *lege artis* je dalším z pojmů, k jehož podrobnějšímu výkladu je nezbytné užít judikatury, neboť není právními předpisy dostatečně blíže specifikován. Přestože se jedná o pojem vyskytující se v mnoha, nikoli pouze právních, oblastech, je nejčastěji spojován s oblastí medicíny, resp. se soudními rozhodnutími dotýkajícími se problematiky újmy na zdraví způsobené lékařskými zákroky.⁹²

Obecně můžeme ve světle tohoto pojmu konstatovat, že lékařky, lékaři a další zdravotnický personál mají při poskytování svých služeb povinnost postupovat odborně správným postupem a na náležitě odborné úrovni, to vše s ohledem na individualitu pacienta a na konkrétní situaci, což jim ukládá zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, zejména pak ustanovení § 4 odst. 5 ve spojení s ustanoveními § 45 odst. 1 a § 49 odst. 1 písm. a) tohoto zákona.⁹³

---

⁹² SOKOL, T. *Lege artis, známý pojem neznámého obsahu*. Právní rádce [online], publikováno dne: 21.4.2010, citováno dne 19.3.2021. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-42774960-lege-artis-znamy-pojem-neznameho-obsahu>

⁹³ SAXLOVÁ, J. *K postupu lege artis při poskytování zdravotních služeb*. epravo.cz [online], publikováno dne: 28.7.2016, citováno dne 19.3.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-postupu-lege-artis-pri-poskytovani-zdravotnich-sluzeb-102397.html>

Nejvyšší soud se případem, kdy lékař nepostupoval v souladu s požadavkem na poskytování náležité odborné péče, následkem čehož došlo ke smrti pacienta, zabýval v usnesení ze dne 10. července 2013, sp. zn. 7 Tdo 612/2013. Obviněný lékař v daném případě podcenil péči o poškozeného pacienta, který si pro trombolýze jako intervenčním výkonu v pravé dolní končetině, stěžoval na bolesti v podbřišku, když nevyužil veškerých dostupných možností a vyšetřovacích metod pro zjištění pravé příčiny této bolesti. Pacient po pár hodinách zemřel. Bezprostřední příčinou jeho smrti bylo oběhové selhání způsobené hypovolémií na podkladě krvácení, tedy nadměrná ztráta krve. Soudem prvního stupně byl obviněný lékař uznán vinným přečinem podle § 224 odst. 1, 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona. Toto ustanovení obsahově odpovídá dnešnímu § 143 odst. 1, 2 trestního zákoníku, tedy kvalifikované skutkové podstatě usmrcení z nedbalosti následkem porušení důležité povinnosti, o které již byla řeč výše. Odvolání obviněného bylo příslušným krajským soudem zamítnuto. S názory obou soudů se ztotožňuje i Nejvyšší soud rozhodující o dovolání obviněného, který jeho jednání označuje za evidentní porušení postupu lege artis a dále uvádí: *„Příčinou újmy na zdraví pacienta či jeho smrti je jednání lékaře při poskytování zdravotní péče za předpokladu, že lékař v dané situaci nevyužije těch prostředků, jimiž reálně disponuje či může disponovat, k tomu, aby v souladu s dostupnými poznatky lékařské vědy zvrátil průběh chorobných změn v organismu pacienta a tím zachoval či obnovil jeho zdraví nebo odvrátil jeho hrozící smrt. V takovém případě totiž lékař ve skutečnosti ponechal volnou cestu kauzálnímu průběhu těch biologických jevů, které ohrožují zdraví nebo dokonce život pacienta, a poslání lékaře při poskytování zdravotní péče zůstane nenaplněno. Proto tím mohl spáchat trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák.“*

Zatímco nevyužití všech dostupných lékařských prostředků ke zvrácení nepříznivého následku onemocnění pacienta Nejvyšší soud považuje za tzv. postup *non lege artis*, stanovení chybné diagnózy jím podle názoru téhož soudu být nemusí, leda by taková diagnóza byla důsledkem závažného porušení postupů obvyklých při jejím stanovení. Tímto se Nejvyšší soud zabýval v usnesení vydaném dne 22. března 2005 pod sp. zn. 7 Tdo 219/2005, ve kterém konstatuje následující závěry: *„Stanoví-li lékař při výkonu svého povolání (při poskytování zdravotní péče) chybnou diagnózu, pak to samo o sobě ještě nemusí opodstatňovat závěr, že již tímto porušil svou povinnost vyplývající pro něj z ustanovení čl. 4 Úmluvy*

o lidských právech a biomedicině (uveřejněné pod č. 96/2001 Sb.m.s.), § 11 odst. 1 a § 55 odst. 1, 2 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, tj. povinnost poskytovat zdravotní péči v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy (povinnost vykonávat své povolání „lege artis“). Závěr o porušení takové povinnosti však může být namístě v případě, když nesprávná diagnóza je důsledkem závažného porušení postupů pro její určování, které lékař zavinil (alespoň ve formě nedbalosti ve smyslu § 5 TrZ).“ V daném případě došlo k úmrtí novorozence, za které byli obviněni dva lékaři. Oba lékaři byli prvostupňovým soudem uznáni vinnými přečinem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tehdy platného a účinného trestního zákona č. 140/1961 Sb. Krajský soud rozhodující o odvolání naopak rozsudek soudu prvního stupně zrušil a oba obviněné zprostil obžaloby. Dovolání k Nejvyššímu soudu v neprospěch obviněných podala nejvyšší státní zástupkyně, která krajskému soudu vyčítala, že se nevěnoval nezbytným dílčím zjištěním, následkem čehož skutek neposoudil komplexně. Přestože Nejvyšší soud shledal jistá pochybení ze strany krajského soudu, napadený rozsudek nezrušil a věc nevrátil k dalšímu projednání, neboť dle jeho názoru nebyla dána příčinná souvislost mezi případným porušením povinností ze strany obviněných lékařů a smrtí novorozence.

6 Srovnání s německou právní úpravou

Trestní zákoník Spolkové republiky Německo (dále též jen „trestní zákoník SRN“), v originálním znění *Strefgesetzbuch* pojímá problematiku nedbalostního zavinění obdobně jako naše aktuálně platná a účinná právní úprava.

Ustanovení §15 trestního zákoníku SRN, které obsahově odpovídá a koresponduje s § 13 odst. 2 trestního zákoníku, konstatuje, že „*trestné je pouze úmyslné jednání, jestliže zákon výslovně nehrozí trestem za nedbalostní jednání*“. Význam jak české, tak německé právní úpravy nedbalostního zavinění tedy zjednodušeně řečeno tkví v tom, že aby pachatel mohl být za své protiprávní jednání trestně odpovědný, je nezbytné, aby jednal úmyslně, ledaže zákon stanoví, že postačuje zavinění nedbalostní.

V souvislosti s osobou pachatele je však nezbytné zmínit zásadní rozdíl mezi českou a německou právní úpravou spočívající ve věkové hranici trestní odpovědnosti pachatele fyzické osoby. Zatímco v České republice platí, že fyzická osoba je trestně odpovědná dovršením patnáctého roku věku, respektive dnem následujícím po dni 15. narozenin,⁹⁴ Německo je v tomto ohledu přísnější. Dle tamní platné právní úpravy, konkrétně dle ustanovení § 19 trestního zákoníku SRN, je fyzická osoba trestně odpovědná již od čtrnácti let věku. Rozdíl mezi oběma úpravami je i v případě pachatele právnické osoby. Přesněji řečeno, německá právní úprava trestní odpovědnost právnických osob neupravuje vůbec. Existují však snahy o její zavedení.⁹⁵

Shodně se naopak obě právní úpravy staví k přičetnosti, respektive nepřičetnosti pachatele. Tuto problematiku trestní zákoníky obou zemí vymezují negativně, tedy volněji řečeno tak, že není trestně odpovědný ten, kdo je při páčání trestného činu stížen duševní poruchou, pro kterou není schopen rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo toto své jednání ovládat.⁹⁶ Neznamená to však, že pachatel musí být přičetný po celou dobu páčání trestného činu. Stěžejní je

---

⁹⁴ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 366-368.

⁹⁵ JELÍNEK, J. *Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob*. Bulletin advokacie [online], publikováno dne: 30.4.2017, citováno dne 17.3.2021. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/jeste-k-rozsahu-kriminalizace-jednani-pravnicky-ch-osob>.

⁹⁶ srovnání § 26 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a § 20 trestního zákoníku SRN

v tomto ohledu zejména fáze jednání, tedy zda byl pachatel příčetný v době svého jednání, které následně vedlo ke vzniku protiprávního následku. Německá judikatura dokonce zastává názor, že k trestní odpovědnosti postačí, je-li pachatel příčetný pouze na začátku svého protiprávního jednání, bez ohledu na to, že se v průběhu páchaní trestného činu, vlivem okolností na něm nezávislých, stane nepřičetným.⁹⁷

Německá úprava, obdobně jako ta česká, zná i *příčetnost sniženou*, resp. řečeno terminologií českého trestního zákoníku *příčetnost zmenšenou*, která je upravena v § 21 trestního zákoníku SRN a v § 27 českého trestního zákoníku. Zásadní je to, že jsou rozpoznávací schopnosti pachatele podstatně sníženy vlivem duševní poruchy, pro kterou nebyl pachatel schopen rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo své jednání ovládat. Při ukládání trestů není v České republice zmenšená příčetnost pachatele považována za polehčující okolnost ve světle ustanovení § 41 trestního zákoníku, zejména proto, že zmenšená příčetnost nemusí znamenat to, že by spáchaný trestný čin měl nižší následek pro společnost, avšak obligatorně se k ní přihlíží při stanovení druhu a výměry trestu. Případně je také možné od potrestání zcela upustit, a to za současného uložení ochranného léčení či zabezpečovací detence nebo snížit délku trestu odnětí svobody pod dolní hranici stanovenou zákonem opět za současného uložení ochranného léčení.⁹⁸ Ustanovení § 21 trestního zákoníku SRN vnímá zmenšenou příčetnost obdobně. Odlišností však je, že příslušné ustanovení německého trestního zákoníku výslovně odkazuje na ustanovení pojednávající o zvláštních zákonných důvodech zmírnění trestu, konkrétně na § 49 odst. 1 trestního zákoníku SRN.

Trestní zákoník SRN zná dvě skutkové podstaty nedbalostních trestných činů směřujících proti životu nebo zdraví člověka. Jedná se v první řadě *usmrcení z nedbalosti*, které je obsahem ustanovení § 222 trestního zákoníku SRN a dále o *ublížení na těle z nedbalosti* upravené v § 229 téhož zákona.

Naplní-li pachatel znaky skutkové podstaty usmrcení z nedbalosti podle § 222 SRN, hrozí mu trest odnětí svobody v trvání až pěti let nebo trest peněžitý.

---

⁹⁷ ŘÍHA, J. *Actio libera in causa (s přihlédnutím k německé nauce a praxi) - 1. část*. Trestněprávní revue, 2006, č. 2, s. 33.

⁹⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 378-382.

Již na první pohled je toto německé ustanovení jednodušší než jemu odpovídající ustanovení v českém trestním zákoníku, tj. § 143 odst. 1 až 4. Zatímco „naše“ ustanovení se skládá ze čtyř odstavců, to německé z jediného. Neobsahuje totiž kvalifikované skutkové podstaty, které při naplnění specifických situací v nich uvedených, zavdávají příčinu pro uložení vyšší trestní sazby. Právě díky kvalifikovaným skutkovým podstatám, které náš trestní zákoník v souvislosti s usmrcením z nedbalosti obsahuje, je česká právní úprava, co do délky trestu odnětí svobody, přísnější než německá. Za spáchání přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 4 trestního zákoníku, tedy té nejpřísněji trestné varianty, kterou český trestní zákoník v souvislosti s usmrcením z nedbalosti zná, kdy následkem nedbalostního jednání pachatele dojde ke smrti dvou a více osob, hrozí pachateli trest odnětí svobody ve výši až 10 let. Právní teorie s sebou však přináší ještě jeden zajímavý rozdíl mezi českým a německým pojetím usmrcení z nedbalosti. Tento rozdíl se týká formy spáchání daného trestného činu, konkrétně spáchání ve formě opomenutí. Aby mohlo dojít ke spáchání předmětného trestného činu opomenutím, musí pachatel disponovat tzv. zvláštní povinností konat, která mu mimo jiné může plynout z jeho předchozího ohrožujícího jednání, to teorie dále rozlišuje na garanci a ingerenci. Právě garance neboli ručení je oním pramenem rozdílu v teoretickém pojetí mezi Německem a Českou republikou. Německá teorie za garanta považuje každého nositele zvláštní povinnosti konat, vnímá ho tedy mnohem širěji a přiznává toto postavení i dětem vůči rodičům, sourozencům navzájem, snoubencům a švagrům, mezi nimiž existují úzké vazby nezaložené pouze na mravních zásadách, a to vždy po pečlivém individuálním posouzení. I přes toto výrazně širší pojetí, než jak je tomu v české trestněprávní teorii, nejsou za garanta považováni přátelé ani milenci.⁹⁹

Obdobně je tomu i v případě ublížení na těle z nedbalosti, jež je obsahem ustanovení § 222 trestního zákoníku SRN, které v překladu doslova říká, že „*kdo způsobí smrt člověka z nedbalosti, trestá se trestem odnětí svobody až na pět let nebo peněžitým trestem*“. Obsahově toto ustanovení odpovídá § 148 trestního zákoníku, tedy ublížení na zdraví z nedbalosti, a § 147 trestního zákoníku těžké ublížení na zdraví z nedbalosti. I v tomto případě je možné konstatovat, že německá

---

⁹⁹ ŘÍHA, J. *Postavení garanta u nepravých omisivních deliktů (1. část)*. Trestněprávní revue, 2003, č. 8, s. 227.

právní úprava je v porovnání s českou výrazně subtilnější. Zatímco trestní zákoník SRN si vystačí s jediným paragrafem, který je navíc tvořen pouze jedním odstavcem, česká úprava čítá paragrafy dva a oba z nich jsou dále členěny do odstavců. Porovnáme-li si délky trestů odnětí svobody, jež je možné za výše uvedené trestné činy uložit, shledáme, že německá úprava stojí na pomezí obou skutkových podstat, jež stanoví český trestní zákoník. V případě naplnění kvalifikované skutkové podstaty ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 2 trestního zákoníku, tedy jeho přísněji trestné varianty, kdy pachatel svým nedbalostním jednáním ublížil na zdraví dvěma či více osobám, neboť hrubě porušil zákon, je možné mu za takový skutek uložit trest odnětí svobody v trvání až tři let. Naplní-li pachatel svým nedbalostním jednáním kvalifikovanou skutkovou podstatu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 3, bude potrestán trestem odnětí svobody v trvání dvou až osmi let. Německá právní úprava za nedbalostní ublížení na těle stanovuje trest odnětí svobody až na pět let nebo trest peněžitý. Až na kvalifikovanou skutkovou podstatu těžkého ublížení na zdraví podle § 147 odst. 3 trestního zákoníku, je v tomto případě německá úprava naopak co do délky trestu odnětí svobody přísnější.

S ohledem na shora uvedené lze konstatovat, že německá právní úprava nedbalostních trestných činů spáchaných nedbalostním zaviněním je oproti jí odpovídající české úpravě stručnější a dalo by se říci i obecnější, neboť nevěnuje takovou pozornost specifickým situacím, jako český trestní zákoník zejména v kvalifikovaných skutkových podstatách konkrétních trestných činů. Německá trestněprávní teorie, a především praxe ale mnohem efektivněji pracuje s alternativním peněžitým trestem, který v případě nedbalostních trestných činů považují za velice vhodný. V roce 2014 činil podíl uložených peněžitých trestů v Německu dokonce 84 %. Naopak v České republice to byla v roce 2015 pouhá 4 % a přestože se od té doby situace zlepšila, stále v porovnání s Německem v četnosti užívání tohoto alternativního trestu výrazně zaostáváme.¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ ŠÁMAL, P., SULITKA, D. *Srovnání ukládání peněžitých trestů v České republice a ve vybraných evropských státech*. Státní zastupitelství, 2017, č. 2, s. 14.

7 Úvahy de lege ferenda

Česká právní úprava nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví je z mého pohledu zpracována velmi dobře. Kvituji zejména množství specifických situací, na které trestní zákoník pomýšlí a se kterými počítá v základních, a především v kvalifikovaných skutkových podstatách konkrétních přečinů. Při správné kvalifikaci, ke které výrazně dopomáhá judikatura, považuji tuto skutečnost za užitečnou především při ukládání trestu, zejména pak při stanovení jeho výměry.

Dále kladně hodnotím uvádění možnosti alternativních trestů, jako je zákaz činnosti, peněžitý trest nebo například propadnutí věci, přímo v samotných ustanoveních. V těchto případech musíme pamatovat především na to, že pachatelé¹⁰¹ nedbalostních trestných činů jsou z pohledu kriminalistiky specifictí. Často se jedná o jedince, kteří přestože vedou řádný život, netrpí žádnou duševní poruchou či deviací a nejsou doposud trestáni, způsobí dopravní nehodu, následkem níž dojde například ke smrti jiného. Tato skutečnost musí být bezpodmínečně zohledněna při ukládání druhu a výměry trestu. Smysl v těchto případech mnohdy postrádá i ona výchovná funkce trestu, neboť nedává smysl motivovat slušného pracující člověka k tomu, aby vedl řádný život. Uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody by u těchto pachatelů mohlo naopak mít zcela odlišný efekt, neboť by tím došlo k náhlému vytržení z jejich nikterak škodlivého rodinného a pracovního prostředí, čímž by byly zpretrhány jejich sociální vazby, a naopak by tito pachatelé mohli být negativně ovlivněni jinými osobami, které jsou taktéž ve výkonu trestu např. za úmyslnou násilnou trestnou činnost.¹⁰²

V praxi bych se však osobně přikláněla k četnějšímu ukládání peněžitých trestů, v jejichž ukládání Česká republika výrazně zaostává za jinými evropskými státy.¹⁰³ Trestní zákoník v § 67 odst. 2 písm. b) připouští, že tyto alternativní tresty mohou být ukládány za přečin, odpovídá-li tomu jeho povaha a závažnost a

---

¹⁰¹ Pachatelem následující text rozumí osoby fyzické.

¹⁰² ŠÁMAL, P., SULITKA, D. *Srovnání ukládání peněžitých trestů v České republice a ve vybraných evropských státech*. Státní zastupitelství, 2017, č. 2, s. 9.

¹⁰³ ŠÁMAL, P., SULITKA, D. *Srovnání ukládání peněžitých trestů v České republice a ve vybraných evropských státech*. Státní zastupitelství, 2017, č. 2, s. 14.

především odpovídá-li tomu osoba pachatele a jeho poměry. Následující odstavec téhož ustanovení připouští i uložení peněžitého trestu jako trestu samostatného, pokud, s ohledem na výše uvedené není, uložení jiného trestu třeba.

Za velice vhodné řešení v daných situacích považuji také uzavírání dohod o prohlášení viny a přijetí trestu, kterou s obviněným sjednává státní zástupce za podmínek blíže stanovených zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. Pachatel svého nedbalostního činu velmi často lituje a je ochotný s orgány činnými v trestním řízení, zejména pak se státním zástupcem, spolupracovat, neboť má zájem na rychlém a efektivním vyřízení dané věci a na nápravě následků svého nedbalostního jednání. Ve světle novely trestních předpisů účinné od 1. října 2020, tj. zákona č. 333/2020 Sb., je navíc mimo jiné možné uzavřít dohodu bez přítomnosti obhájce, leda že jsou dány důvody nutné obhajoby vymezené v § 36 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Domnívám se, že tato skutečnost by pro pachatele shora uvedených přečinů mohla být přinejmenším zajímavou, neboť by měla přispět k výraznému zrychlení a zjednodušení celého procesu a tím pádem snad i k navýšení počtu uzavřených a schválených dohod o vině a trestu, neboť tento institut doposud není v České republice příliš často využíván. Například za rok 2019 bylo k soudům podáno pouhých 160 návrhů na schválení dohod o vině a trestu, přesto je toto číslo nejvyšší od roku 2012, tedy od roku, kdy byl tento institut zaveden. Schváleno jich v roce 2019 bylo pouze 34.¹⁰⁴

Po pečlivém individuálním posouzení případu a jeho pachatele jsou, dle mého názoru, vhodné také tzv. odklony od obvyklého průběhu trestního řízení v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání, podmíněného odložení návrhu na potrestání a narovnání. Ani tyto instituty nejsou v praxi příliš často užívány, přestože je možné, jak v souvislosti s podmíněným zastavením trestního stíhání, tak s podmíněným odložením návrhu na potrestání, přijmout závazek

---

¹⁰⁴ KOCINA, J. Velká novela trestních předpisů: *Aktuální otázky dohody o vině a trestu*. Advokátní deník [online], publikováno dne 12.12.2020, citováno dne 26.3.2021. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/>

obviněného, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, typicky že nebude řídit motorová vozidla.¹⁰⁵

Nejméně se z uvedených odklonů používá narovnání, které taktéž spočívá na dohodě, jejíž podmínky blíže stanoví § 309 a násl. zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Pro obviněného by tento způsob řešení byl nejvýhodnější, neboť mu, na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení návrhu na potrestání, není stanovena zkušební doba a po schválení narovnání soudem je pro něj věc skončena, aniž by měl záznam v rejstříku trestů.¹⁰⁶

---

¹⁰⁵ ŠÁMAL, P. *Odklony v justiční praxi*. Právní prostor [online], publikováno dne 1.8.2019, citováno dne 26.3.2021. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/odklony-v-justicni-praxi>

¹⁰⁶ Tamtéž.

8 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na problematiku nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví lidí. Cílem bylo vytvoření uceleného a logicky strukturovaného přehledu dané problematiky od historie, přes teoretické vymezení jednotlivých skutkových podstat, související judikaturu a srovnání s německou právní úpravou, až po mé úvahy, zda je předmětná platná právní úprava taková, jaká by dle mého názoru měla být.

Historický exkurz do problematiky nedbalostních trestných činů jsem započala v druhé polovině 19. století, konkrétně zákonem č. 117/1852 Sb., o zločinech, přečinech a přestupcích. Dále jsem se v této kapitole věnovala zákonu č. 86/1950 Sb., trestní zákon, a zákonu č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Tyto tři předpisy považuji pro vývoj nedbalostních trestných činů na našem území za zásadní. Jím předcházející trestní předpisy sice mohou být pro soudobého čtenáře atraktivní, zejména s ohledem na druhy trestů, které obsahují a které jsou dnes již spíše kuriózní, avšak co do problematiky nedbalostního zavinění nejsou nijak zásadní.

V následující kapitole se věnuji typovým znakům skutkových podstat trestných činů, na prvním místě pak jejich subjektivní stránce, jejíž obligatorní znak, tedy zavinění, je určujícím kritériem mezi úmyslem a nedbalostí. V souvislosti se subjektem trestného činu zmiňuji také problematiku pachatelů (fyzických osob) nedbalostních trestných činů, kteří se z pohledu kriminalistiky odlišují od pachatelů páchajících úmyslnou trestnou činností. Na tuto problematiku následně navazuji ve svých úvahách *de lege ferenda*.

Stěžejní kapitolou mé práce je kapitola č. 4 pojednávající o jednotlivých skutkových podstatách nedbalostních trestných činů směřujících proti životu a zdraví lidí. Zde jsem se podrobněji zaměřila na celkem osm trestných činů. Šest z nich je řazeno v hlavě I zvláštní části trestního zákoníku nazvané *trestné činy proti životu a zdraví* a jedná se o: *usmrcení z nedbalosti, těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, ublížení na zdraví z nedbalosti, šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti, ohrožení pohlavní nemocí a ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti*. Z hlavy VII zvláštní části jsem mezi tyto přečiny zařadila také skutkovou podstatu *obecného ohrožení z nedbalosti*,

neboť i její objekt mimo jiné chrání život a zdraví lidí. Dále se domnívám, že zde své místo, třebaže v tom nejširším možném slova smyslu, má i trestný čin *opilství* zařazený v hlavě X zvláštní části trestního zákoníku, který jsem zařadila do výčtu nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví s ohledem na jeho sekundární objekt.

V kapitole č. 5 reflektuji platnou právní úpravu v rozhodovací praxi soudů. Pomocí judikatury, týkající se zejména, nikoli však výlučně, dopravních nehod, vysvětluji pojmy *důležitá povinnost*, *hrubé porušení zákona* a *těžká újma na zdraví*. Dále, právě v souvislosti s problematikou dopravních nehod, pojednávám o *principu omezené důvěry v dopravě*. Nedbalostní trestné činy proti životu a zdraví se však vyskytují i v jiných oblastech než v dopravě, a proto do této kapitoly zahrnuji také *postup lege artis* dotýkající se problematiky újmy na zdraví způsobené lékařskými zákroky.

Při srovnávání české a německé právní úpravy nedbalostních trestných činů jsem shledala, že, i přes výraznou podobnost obou právních řádů, je německá úprava stručnější, neboť neobsahuje tolik kvalifikovaných skutkových podstat jako ta česká. Mnohem efektivněji ale německá teorie a následně i praxe pracuje s alternativním peněžitým trestem. I na tuto skutečnost dále navazuji ve svých úvahách *de lege ferenda*. Peněžitý trest považuji s ohledem na osobu pachatele nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví za velmi vhodný, přesto není v České republice příliš často užíván.

V kapitole č. 7 se dále zamýšlím nad vhodností uzavírání dohod o prohlášení viny a přijetí trestu. S tímto způsobem řešení jsem se v praxi setkala během své stáže na Okresním státním zastupitelství v Tachově a považuji ho v těchto případech za velice vhodný, neboť pachatelé nedbalostních trestných činů jsou ochotni se státním zástupcem spolupracovat a mají zájem na co nejrychlejším vyřízení věci. V neposlední řadě se zmiňuji také o vhodnosti tzv. odklonů od obvyklého průběhu trestního řízení v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání, podmíněného odložení návrhu na potrestání či narovnání.

9 Das Resümee

Das Ziel dieser Diplomarbeit ist es, seinem Leser eine umfassende und gleichzeitig logisch geordnete Sicht auf aktuelle und sehr zahlreiche Fragen von Verbrechen gegen Leben und Gesundheit, die durch Fahrlässigkeit begangen wurden, zu bieten.

Die Arbeit beginnt damit, dass die Frage der fahrlässigen Verbrechen in ihren historischen Kontext gestellt wird, fängt in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts an. Weiter kommt die theoretische Definition der obligatorischen Merkmale den Straftatbestand. Neben dem Objekt, der objektiven Seite, dem Subjekt und der subjektiven Seite werden in diesem Kapitel auch die Besonderheiten der Täter fahrlässiger Verbrechen behandelt. Der Schwerpunkt in diesem Kapitel liegt vor allem auf der subjektiven Seite des Verbrechens als bestimmendes Kriterium zwischen Vorsatz und Fahrlässigkeit.

Der wichtigste Teil dieser Arbeit ist eine Abhandlung über die verschiedenen Tatsachen fahrlässiger Verbrechen gegen Leben und Gesundheit, insgesamt acht Tatsachen fahrlässiger Verbrechen. Auf diesen Teil folgt ein Kapitel, das die aktuelle Gesetzgebung in der Rechtsprechung widerspiegelt. Dieser Teil der Arbeit ist nach den unterschiedlichen Begriffen geteilt, die die Gerichte in ihren Entscheidungen interpretieren, und konzentriert sich vor allem, aber nicht ausschließlich, auf die Urteile im Zusammenhang mit Verkehrsunfällen.

Im folgenden Kapitel werden vor allem nach der Vergleichsmethode die tschechischen und die deutschen Rechtsvorschriften über fahrlässige Handlungen und die Möglichkeit ihrer Bestrafung verglichen.

Der Abschluss dieser Diplomarbeit ist den Überlegungen von *de lege ferenda* gewidmet, die die derzeitige Gesetzgebung für fahrlässige Verbrechen gegen Leben und Gesundheit bewerten und auch mögliche wirksame Methoden zur Bestrafung ihrer Täter und mögliche Abweichungen vom üblichen Ablauf von Strafverfahren aufzeigen.

Schlüsselwörter: das Verbrechen gegen Leben und Gesundheit, das fahrlässige Verschulden, die wichtige Pflicht, die grobe Gesetzesverletzung, die schwere Gesundheitsverletzung

10 Resumé

Cílem této diplomové práce je poskytnout jejímu čtenáři ucelený a zároveň logicky uspořádaný náhled na aktuální a velmi četnou problematiku trestných činů proti životu a zdraví spáchaných nedbalostními zaviněním.

Práce je zahájena zasazením dané problematiky nedbalostních trestných činů do jejich historického kontextu, počínaje druhou polovinou 19. století. Následuje teoretické vymezení typových znaků skutkové podstaty trestných činů. Kromě objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky je v této kapitole pojednáno také o specifiku pachatelů nedbalostních trestných činů. Důraz je však v této kapitole kladen především na subjektivní stránku trestného činu, jakožto určujícím kritériem mezi úmyslem a nedbalostí.

Nejvýznamnější částí této práce je pojednání o jednotlivých skutkových podstatách nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví, čítající celkem osm skutkových podstat nedbalostních trestných činů. Na tuto část následně navazuje kapitola reflektující platnou právní úpravu v judikatuře. Tato část práce je členěna podle jednotlivých pojmů, které soudy ve svých rozhodnutích vykládají, a je zaměřena především, nikoli však výlučně, na ta soudní rozhodnutí, která se týkají dopravních nehod.

V následující kapitole je, převážně za užití komparativní metody, porovnána česká a německá platná právní úprava nedbalostních trestných činů a možnosti jejich postihu.

Závěr této diplomové práce je věnován úvahám *de lege ferenda*, které hodnotí platnou právní úpravu nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví a

zároveň nastiňují možné efektivní způsoby trestání jejich pachatelů a případných odklonů od obvyklého průběhu trestního řízení.

Klíčová slova: trestný čin proti životu a zdraví, nedbalostní zavinění, důležitá povinnost, hrubé porušení zákona, těžká újma na zdraví

11 Seznam použité literatury

11.1 Knižní publikace

CÍSAŘOVÁ, D., SOVOVÁ, O. a kol. *Trestní právo a zdravotnictví. 2. upravené a rozšířené vydání.* Praha: Nakladatelství Orac, 2004. ISBN 80-86199-75-4.

DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. ISBN 978-80-7478-790-4.

CHMELÍK, J. a kol. *Dopravní nehody. I. vydání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-211-0.

JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-X.

KNAPP, V. *Teorie práva. I vydání.* Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-028-1.

KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky. I. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4.

KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN R. a kol. *Trestní právo hmotné. 8. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7.

VLČEK, E. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu.* Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3506-4.

11.2 Právní předpisy

Zákon č. 117/1852 Sb., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších zákonů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Trestní zákoník Spolkové republiky Německo ze dne 16.4.1871 (Strafgesetzbuch).

Nařízení vlády č. 453/2009 Sb., ze dne 7. prosince 2009, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin.

Nařízení vlády č. 75/2020 Sb., ze dne 13. března 2020.

11.3 Články v odborných časopisech

KUČERA, P. *Opomenutí v trestním právu a jeho trojí členění*. Trestněprávní revue, 2011, č. 5.

LANGER, P. *Trestný čin opilství (1.část)*. Bulletin advokacie, 2005, č. 2.

ŘÍHA, J. *Postavení garanta u nepravých omisivních deliktů (1. část)*. Trestněprávní revue, 2003, č. 8, S. 227.

ŘÍHA, J. *Actio libera in causa (s přihlédnutím k německé nauce a praxi) - I. část*. Trestněprávní revue, 2006, č. 2, S. 33.

ŠÁMAL, P., SULITKA, D. *Srovnání ukládání peněžitých trestů v České republice a ve vybraných evropských státech*. Státní zastupitelství, 2017, č. 2, s. 9.

11.4 Judikatura

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 25. října 2016, sp. zn. IV. ÚS 3159/15.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. dubna 2018, sp. zn. II. ÚS 492/17.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 21. prosince 2020, sp. zn. II. ÚS 1711/20.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. ledna 1982, sp. zn. 7 To 55/81.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. října 1985, č.j. Tpjf 24/85.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. března 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. listopadu 2006, sp. zn. 7 Tdo 1379/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. září 2009, sp. zn. 3 Tdo 1046/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. srpna 2011, sp. zn. 6 Tdo 523/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. září 2012, sp. zn. 4 Tdo 947/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. července 2013, sp. zn. 612/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. ledna 2014, sp. zn. 7 Tdo 1356/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. února 2016, sp. zn. 15 Tdo 944/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. března 2018, sp. zn. 6 Tdo 320/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. ledna 2020, sp. zn. 8 Tdo 1486/2019.

11.5 Internetové zdroje

AMBROŽ, O., FELIX, R. *Situace kolem stávající epidemie koronaviru COVID-19 nás vede ke stručnému shrnutí trestněprávních aspektů, které se mohou pojít s přijatými opatřeními Vlády ČR, jakož i se situací samotnou*. Právní prostor [online], publikováno dne 26.3.2020, citováno dne 22.2.2021. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/covid-19-trestnepravni-aspekty>

HORÁK, J. *Smrt dítěte není důvod k zastavení stíhání, když rodičům chybí sebereflexe, řekl soud*. aktualne.cz [online], publikováno dne 9.1.2021, citováno dne 15.1.2021. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/krajsky-soud-lhota-rodice/r~91f61ffe50e911eb95caac1f6b220ee8/>

HRUBAN, L. *Je delší dobu trvající porucha zdraví vždy těžkou újmou na zdraví ve smyslu trestního zákona?*. Právní rozhledy [online], 6/1995, citováno dne 22.2.2021. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzgvpxa4s7gzpxgxzsgm2a&groupIndex=1&rowIndex=0#>

JELÍNEK, J. *Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob.* Bulletin advokacie [online], publikováno dne: 30.4.2017, citováno dne 17.3.2021. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/jeste-k-rozsahu-kriminalizace-jednani-pravnicky-ch-osob>.

LOJDA, J. *Některé nedbalostní trestné činy proti životu a zdraví v silničním provozu pohledem Nejvyššího soudu.* epravo.cz [online], publikováno dne 9.10.2014, citováno dne 1.3.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nektere-nedbalostni-trestne-ciny-proti-zivotu-a-zdravi-v-silnicnim-provozu-pohledem-nejvyssiho-soudu-95347.html>

KOCINA, J. *Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu.* Advokátní deník [online], publikováno dne 12.12.2020, citováno dne 26.3.2021. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/>

LUKÁŠOVÁ, M. *Princip omezené důvěry v dopravě na pozemních komunikacích.* pravo21.cz [online], publikováno dne 6.12.2018, citováno dne 14.3.2021. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/princip-omezene-duvery-v-doprave-na-pozemnich-komunikacich>

MIKEŠKOVÁ, A. *K principu omezené důvěry v dopravě.* epravo.cz [online], publikováno dne 28.1.2021, citováno dne 14.3.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-principu-omezene-duvery-v-doprave-112505.html>

POKORNÝ, T., KREJČÍČKOVÁ, Š. *Sankce za dob koronavirové pandemie – Trestněprávní odpovědnost – 2. díl seriálu.* epravo.cz [online], publikováno dne 24.2.2021, citováno dne 24.2.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sankce-za-dob-koronavirove-pandemie-trestnepravni-odpovednost-2-dil-serialu-112571.html>

Policejní prezidium České republiky, Ředitelství služby dopravní policie. *INFORMACE o nehodovosti na pozemních komunikacích v České republice v lednu 2021.* [online], publikováno dne 5.2.2021, citováno dne 17.2.2021. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx>

SAXLOVÁ, J. *K postupu lege artis při poskytování zdravotních služeb.* epravo.cz [online], publikováno dne: 28.7.2016, citováno dne 19.3.2021. Dostupné

z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-postupu-lege-artis-pri-poskytovani-zdravotnich-sluzeb-102397.html>

SOKOL, T. *Lege artis, známý pojem neznámého obsahu*. Právní rádce [online], publikováno dne: 21.4.2010, citováno dne 19.3.2021. Dostupné z: <https://pravniрадce.ihned.cz/c1-42774960-lege-artis-znamy-pojem-neznameho-obsahu>

ŠÁMAL, P. *Odklony v justiční praxi*. Právní prostor [online], publikováno dne 1.8.2019, citováno dne 26.3.2021. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/odklony-v-justicni-praxi>

ŘÍHA, J. *Zamyšlení nad trestným činem opilství - § 201a TZ*. Kriminalistika [online], 2002, č. 5, citováno dne 9.3.2021. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

TÝM AK KOCIÁN, ŠOLC, BALAŠTÍK. *KORONAVIRUS: právní dopady na podnikatele v ČR*. ksb.cz [online], publikováno dne 20.3.2020, citováno dne 22.2.2021. Dostupné z: https://www.ksb.cz/covid/cs/articles/36_trestny-cin-sireni-koronaviru

VAŠÍČEK, L. *Nová éra trestního práva hmotného: Starý zákon vs Nový zákon*. epravo.cz [online], publikováno dne 31.12.2009, citováno dne 17.2.2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-era-trestniho-prava-hmotneho-stary-zakon-vs-novy-zakon-59450.html>

11.6 Ostatní

BICH LIEN, D. *Zavinění v trestním právu*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Vedoucí práce Vladimír PELC.

DRAHOTSKÝ, M. *Změna trestního zákona a její dopad na ochranu života a zdraví v České republice*. Praha, 2010. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Vedoucí práce Jiří JELÍNEK.